

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Romana Fras

Mentor: doc. dr. Damijan Guštin

ZALIVSKA VOJNA 1990 – 1991

Diplomsko delo

Ljubljana, 2004

1. SLOVAR KRATIC	2
2. UVOD.....	4
3. METODOLOŠKI OKVIR RAZISKAVE	6
3.1 Opredelitev predmeta raziskave:	6
3.2 Hipoteze.....	6
3.3 Metodologija.....	6
3.4 Opredelitev temeljnih pojmov	7
4. INVAZIJA NA KUVAJT.....	11
4.1 Irak napade Kuvajt	11
5. OPERACIJA PUŠČAVSKI ŠČIT.....	13
5.1 Sile v Zalivu:	17
5.2 Značilnosti bojevališča	20
6. OPERACIJA PUŠČAVSKI VIHAR.....	24
6.1 POMORSKE OPERACIJE	25
6.1.1 Pomen pomorskega nadzora.....	26
6.1.2 Pomorske sile v Zalivu	27
6.1.2.1 Zavezniške pomorske sile.....	27
6.1.2.2 Iraške pomorske sile	28
6.1.3 Načrt pomorskih operacij	28
6.1.3.1 Protipovršinsko bojevanje	29
6.1.3.2 Protizračno bojevanje	31
6.1.3.3 Protiminsko bojevanje	32
6.1.3.4 Pomorsko podporno obstreljevanje	36
6.1.3.5 Amfibijsko bojevanje	37
6.2 ZRAČNE OPERACIJE	39
6.2.1 Faze napada	40
6.2.2 Cilji napada.....	40
6.2.3 Izvajanje načrta.....	41
6.2.4 Na predvečer zračne vojne	41
6.2.5 Začetek zračnih napadov	42

6.2.6 Rezultat zračnih operacij	46
6.3 KOPENSKE OPERACIJE	49
6.3.1 Priprava bojevališča.....	49
6.3.2 Iraški obrambni položaji in glavne razmestitve sil.....	51
6.3.2.1 Iraška bojna učinkovitost.....	53
6.3.3 Razporeditev koalicijskih sil na predvečer kopenske ofenzive	54
6.3.4 Končni načrt operacije.....	55
6.3.5 Začetek kopenske ofenzive.....	56
6.3.6 Vloga zračnih in pomorskih sil znotraj kopenske ofenzive.....	64
6.3.7 Konec večjih vojaških operacij	65
7. VERIFIKACIJA HIPOTEZ	68
8. ZAKLJUČEK	73
9. VIRI.....	75

KAZALO SLIK:

Slika 1: Prikaz iraških minskih polj.....	34
Slika 2: Prikaz začetnih zračnih napadov 17. februarja 1991.....	43
Slika 3: Prikaz iraških položajev na predvečer kopenske ofenzive.....	52
Slika 4: Prikaz koalicijskih sil na predvečer kopenske ofenzive.....	55
Slika 5: Prikaz kopenskega napada 25. februarja 1991	59
Slika 6: Prikaz kopenskih napadov na zahodnem delu bojišča 26. februarja 1991	60
Slika 7: Prikaz prodora sil na vzhodu 24-26. februarja 1991	61
Slika 8: Napad 7. korpusa na položaje Republikanske garde.....	62
Slika 9: Prikaz napadov koalicijskih kopenskih sil na zahodu 27. februarja 1991	63

KAZALO TABEL:

TABELA 1: Faze napada	40
TABELA 2: Prikaz iraške bojne moči.....	53

1. SLOVAR KRATIC

- AWACS – Airborne Warning and Control System; *Sistem za opozarjanje in nadzor zraka*
- CENTCOM - Central Command; *Poveljstvo za srednjo Evropo*
- CIA – Central intelligence agency; *Centralna obveščevalna agencija*
- C2 – Command and control; *Poveljevanje in nadzor*
- C3 – Command, control and communications; *Poveljevanje, nadzor in komunikacije*
- GCC – Gulf Cooperation Council; *Svet za sodelovanje zalivskih držav*
- JSTARS – Joint Surveillance and Target Attack Radar System; *Radarski sistem za opazovanje in napad na cilje združenih sil*
- JFC- E – Joint Forces Command – East; *Poveljstvo združenih sil - vzhod*
- JFC- N – Joint Forces Command – North; *Poveljstvo združenih sil – sever*
- MAC – Military Airlift Command; *Poveljstvo transportnega letalstva*
- MARCENT – Marine components, *Central Command; Marinska komponenta Poveljstva za srednjo Evropo*
- MSC – Military Sealift Command; *Poveljstvo za pomorski prevoz*
- NAVCENT – Naval Forces CENTCOM; *Pomorske sile Poveljstva za srednjo Evropo*
- SOF - Special Operation Forces; *Sile za posebno delovanje*
- USS – United States ship; *Ladja Združenih držav Amerike*

2. UVOD

Območje Perzijskega zaliva je bilo v zadnjih dveh desetletjih prejšnjega stoletja dvakrat prizorišče krvavega obračunavanja. V osemdesetih letih je divjala vojna med Irakom in Iranom, v začetku devetdesetih let pa se je začela »mati vseh vojn« (Žabkar, 1991 (3): 16), vojna med koalicijo držav mednarodne skupnosti in Irakom. Vojne in nasilje so stalnica Srednjega vzhoda, kljub koncu vojn pa do trajnih rešitev v regiji ne pride.

Ko govorimo o zalivski vojni leta 1990 in 1991, lahko v marsikaterih pogledih govorimo o vojni, ki je povzročila eno izmed večjih mobilizacij v zadnjih petindvajsetih letih za Združene države Amerike, ter največjo za evropske vojaške sile. Oblikovala se je koalicija tridesetih držav, ki so poslale na bojišče 750.000 vojakov različnih narodnosti, katerih cilj je bil doseči umik iraške vojske iz Kuvajta oziroma po iraški invaziji, 19. iraške province. Iraška invazija je sprožila serijo dogodkov, ki so vodili do enega izmed večjih konfliktov v sodobnem času, ki pa je trajal zgolj 43 dni zračno - kopenskih bojev, pri čemer so letalske operacije, katerih cilj je bil ustvariti ugodne predpogoje za začetek operacije, trajale 38 dni, o samem izidu bojev pa je odločalo 100-urno kopensko bojevanje, s katerim so koalicijske sile uspele razbiti in uničiti elitne enote Republikanske garde.

Po koncu vojne v Perzijskem zalivu do trajne rešitve ni prišlo, zato je to območje znova postalo relevantno za mednarodno skupnost po 11. septembru 2001 in po začetku »boja proti terorizmu«. V ospredje je znova po letu 1991 prišel Irak, predvsem zaradi njegovih domnevnih povezav s terorizmom in orožjem za množično uničevanje. Zaradi aktualnih dogajanj v tem delu sveta me je problematika na tem območju spodbudila, da proučim dogodke iz prve zalivske vojne.

V diplomskem delu bom invazijo iraške vojske v Kuvajtu vzela kot osnovo in izhodišče za nadaljnje proučevanje dogodkov v Perzijskem zalivu leta 1990 in 1991. Poseben poudarek bom dala operacijama Puščavski ščit in Puščavski vihar ter v sklopu tega vojaškimi delovanjem znotraj južnega dela Iraka in območja Kuvajta.

V diplomskem delu se bom osredotočila predvsem na vojaške vidike zalivske vojne, pri čemer pa o sami iraški invaziji na Kuvajt ne bom podajala podrobnih analiz ter o političnem ozadju pred in med vojno ter obdobju po njej. Dogodki v Perzijskem zalivu bodo proučevani predvsem kot vojaška analiza zalivske vojne.

3. METODOLOŠKI OKVIR RAZISKAVE

3.1 Opredelitev predmeta raziskave:

V diplomskem delu z naslovom Zalivska vojna 1990-1991 bom analizirala »zalivsko vojno« v Perzijskem zalivu, in sicer od invazije Iraka na Kuvajt do priprave zavezniških sil na boj zoper Irak oziroma operacijo Puščavski ščit, operacijo Puščavski vihar, in sicer delovanje vseh treh zvrsti oboroženih sil na vojskovališču, in iz tega ugotoviti vzroke za uspeh zavezniških sil in neuspeh iraške armade.

3.2 Hipoteze

H1: Zavezniške sile, ki so se desetletja pripravljale na spopad z vzhodnim blokom na evropskem bojišču, so se morale v zalivski vojni, predvsem zaradi velike oddaljenosti od kriznega žarišča in posebnosti delovanja v puščavi, prilagoditi novim razmeram, v katerih do tedaj še niso delovale.

H2: Vzrok za hiter iraški poraz je bila napačna presoja nasprotnikovih namer o glavnem cilju napada.

H3: Zavezniki so uspeh na kopnem v vojni z Irakom dosegli zaradi hitrega in istočasnega udara po vseh treh elementih operativnega razporeda iraških sil.

3.3 Metodologija

Pri preučevanju vojne v Perzijskem zalivu, ki se je odvijala v letih 1990 in 1991, bom uporabila naslednje metode:

- analizo javno dostopnih pisnih virov;
- deskriptivno, opisno metodo;

- komparativno metodo.

Sestavni in pretežni del pri preučevanju problematike diplomskega dela je predstavljala analiza javno dostopnih pisnih virov, pri čemer sem se poslužila predvsem sekundarnih virov, kot so knjige, članki v revijah in medmrežje. Na podlagi tega sem skozi različna poglavja diplomskega dela uporabila deskriptivno metodo, s katero sem predstavila potek dogodkov zalivske vojne v letu 1990 in 1991, obenem pa tudi komparativno metodo, s katero sem predstavila razlike v sestavi in delovanju koalicijskih sil in iraško armado.

3.4 Opredelitev temeljnih pojmov

Amfibijska operacija je kombinirana bojna operacija pomorskih, mornariškodesantnih, zračnih, raketnih in kopenskih sil z morja in zraka zoper obalo in otoke, ki jih brani in nadzira nasprotnik zaradi zavzetja in vzpostavitve mostišča. V amfibijski operaciji osnovne desantne sile (pomorsko desantne in kopenske) izvajajo izkrcaje na obalo z morja. Po zavzetju desantnega temeljišča se amfibijska operacija prekine, nadaljujejo pa se operacije na kopnem (Vojna enciklopedija (1): 134).

Operacija kot bojna dejavnost označuje celoto vzporednih (istočasnih) in zaporednih delovanj, ki se izvajajo koordinirano, organizirano in po enotni zamisli in načrtu na enotnem prostoru (teritoriju ali akvatoriju) ter v določenem časovnem obdobju. Namen operacije je doseči operativne ali strateške cilje. Rezultati operacije vplivajo v večji meri na potek vojne, včasih pa celo na vojno v celoti.

Operacija je najvišja in najbolj zapletena oblika bojevanja. Običajno jo izvajajo večje združene vojaške formacije (armade, skupine armad, fronte ipd.), v določenih razmerah (npr. v partizanskih in osvobodilnih vojnah, številčno šibkih vojskah ipd.) pa tudi manjše sile - skupine brigad ali divizij, ki s svojim delovanjem dosežejo cilje operativnega pomena (Vojna enciklopedija (6): 388).

Zavajanje – temeljni namen zavajanja je zagotoviti presenečenje, ki je eno izmed temeljnih načel vojne in predpogoj za uspeh v boju. Presenečenje lahko dosežemo s prikrivanjem naših sposobnosti in namenov in z načrtnim zavajanjem sovražnika. Zavajanje povzroča negotovost v mislih nasprotnikovih poveljnikov in jih sili v dejanja

in reakcije, ki so počasnejše kot sicer. To omogoča prijateljskim silam, da le-te ostanejo vedno korak pred sovražnikovimi silami (IMADE, 1993: 708).

Zavajanje razumemo tudi kot načrtovane aktivnosti, s pomočjo katerih prenašamo resnične ali lažne informacije, ki se nanašajo na določen strateški načrt, moč, razmestitve, taktiko, ki pri nasprotniku povzročijo sprejemanje napačnih zaključkov in ravnanje po njih (Urek, 2003: 5). V kolikor dosežemo prevaro z zavajanjem, bo le-ta povzročila, da bo sovražnik uporabil svoje sile neučinkovito, na napačnem mestu in na napačen način. Zavajanje lahko ustvari iluzijo moči, kjer so v bistvu slabosti ali slabosti, kjer smo dejansko najmočnejši. Sovražnik bo tako napadel sile, ki so močnejše in bolje pripravljene. Njegova obramba bo najmočnejša na mestih, ki pa jih sovražnikove sile ne bodo napadle. Zavajanje lahko izvajamo tudi, da preslepimo nasprotnika glede časa in kraja napada. Poleg tega lahko zavajanje preslepi nasprotnike glede naših zmožnosti, vrste enot in zbirnih mest.

Vojaško zavajanje ima dva glavna cilja:

- zvabiti sovražnika v akcijo, ki je v našo korist in
- oskrbeti sovražnika z verodostojnimi dezinformacijami, zaradi česar bo sprejel napačno odločitev (Urek, 2003: 5, 6).

Načini zavajanja:

- elektronsko zavajanje, ki pošilja napačne informacije sovražnikovim senzorjem;
- maskiranje in skrivanje sposobnosti in namer;
- izvajanje lokalnih napadov z omejenim ciljem z namenom odvrti sovražnikovo pozornost od mesta glavnega napada;
- demonstriranje kot prikazovanje sile, ki pa nima cilja vstopiti v boj, spopad z nasprotnikom;
- razkazovanje - zavajanje sovražnikovega vizualnega opazovanja ali senzorjev s simuliranjem vojaških objektov, kot so štabi, letališča, artilerijska mesta, skladišča;
- ukane in zvijače (IMADE, 1993: 708).

Glede na obseg ločimo:

- *Strateško zavajanje*, ki ga načrtujejo in izvajajo na nacionalnem ali koalicijskem nivoju. Namen strateškega zavajanja je prikriti vojaške ali ekonomske slabosti,

povečati moč v mirnodobnem času ali prikriti priprave pred začetkom sovražnosti. S strateškim zavajanjem lahko preslepimo sovražnika kadar odpiramo novo fronto ali kadar začnemo z novim bojnim pohodom. Obsega vrsto ukrepov od političnih, diplomatskih in informacijskih do groženj z uporabo sile.

- *Strateško zavajanje na konkretnem območju* je podvrsta nacionalnega ali koalicijskega zavajanja, katerega cilj je prevarati sovražne voditelje in območne poveljnike glede objektov, mesta in časa začetka glavne operacije.
- *Operativno zavajanje* se nanaša na dejanja in ukrepe s katerimi zavajamo nasprotnika glede časa, mesta in podrobnosti načrtovanih operacij. Operativno zavajanje je usmerjeno na visoke sovražne poveljnike, ki imajo moč odločanja s ciljem, da postopajo na način, ki jim ga diktiramo skozi prevaro.
- *Taktično zavajanje* je namenjeno preslepitvi nasprotnikovih poveljnikov na taktičnem nivoju glede časa, kraja in podrobnosti taktičnih akcij (Urek, 2003: 7,8).

Strategija je teorija in praksa pripravljavanja in izvajanja oboroženega boja v celoti, na celotnem ozemlju lastne in nasprotnikove države in v vseh različicah in fazah vojne. Strategija dobi cilje od vrhovnega političnega vodstva, uresničuje pa jih s pomočjo prostorskega in časovnega kombiniranja vojaških operacij.

Strategija se deli na splošno in vojaško, pri čemer je splošna strategija znanstvena disciplina, ki se ukvarja z najpomembnejšimi vprašanji s področja pripravljavanja in izvajanja vojne, hkrati pa je tudi praktična dejavnost najvišjega političnega vodstva države, medtem ko je vojaška strategija disciplina v sistemu vojaške znanosti in veja večšine vojskovanja, ki se ukvarja z najpomembnejšimi vprašanji pripravljavanja in izvajanja oboroženega boja kot bistvene sestavine vojne, hkrati pa je praktična dejavnost najvišjega vojaškega vodstva v zvezi s pripravljanjem in izvajanjem oboroženega boja. Po Clausewitzu je vojaška strategija uporaba oboroženega boja zaradi uresničitve cilja vojne (Lubi, 2003: 5-8).

Invazija v vojaškem pogledu in terminologiji označuje vdor in prodor oboroženih sil ene ali več držav na ozemlje druge države (Vojna enciklopedija (3): 622).

Bojišče je prostor na kopnem ali morju, na katerem se odvijajo boji ali borba v ožjem pomenu. Znotraj bojišča prav tako sodi tudi zračni prostor nad kopnim ali morjem, v katerem delujejo zračne sile ali raketno-jedrski izstrelki. Bojišče je del vojskovališča, ali

bojevališča, lahko je del prostora, na katerem se izvaja bitka, lahko pa je samostojno. Ime dobi po najbližjem in najznamenitejšem geografskem objektu, okoli katerega se izvaja. Velikost bojišča je odvisna od moči in sestave obeh nasprotnikov v boju (borbi), njihove oboroženosti in opremljenosti, geografsko-topografskih sklopov zemljišča, klimatskih razmer, operativnih in taktičnih načel (Vojna enciklopedija (2): 657).

Bojevališče je določen del kopna, morja in zračnega prostora, na katerem se izvajajo operacije in vojna delovanja velikih razsežnosti. Običajno je bojevališče del kopenskega ali pomorskega vojskovališča. Na bojevališču deluje tisti del oboroženih sil, ki je pomemben za izvajanje operativnih in strateških nalog. S svojimi dimenzijami in značilnostmi bojevališče najpogosteje ustvarja operativno (strateško) in geografsko (ekonomsko) celoto in obsega eno ali dve strateški in več operacijskih smeri. Velikost in meje bojevališča se določajo v miru z vojnim načrtom ali začetnim operacijskim načrtom, v skladu s katerim se izvaja tudi urejanje vojskovališča (Vojna enciklopedija (10): 547).

Vojskovališče zavzema kopno, morje ter zračni prostor in vesolje, na katerem se izvajajo vojna delovanja oboroženih sil vojskujočih držav. Velikost vojskovališča je odvisna od značaja, fizionomije in vrste vojne, obsega vojnih delovanj, velikosti in števila angažiranih držav (Vojna enciklopedija (7): 763).

Srednji vzhod je politično-geografski pojem na področju tromeje med Azijo, Afriko in Evropo. Obsega Arabski polotok, Kuvajt, Irak, Iran, Afganistan in Pakistan. Združene države Amerike in nekatere zahodnoevropske države med Srednji vzhod uvrščajo tudi Indijo, medtem ko po shemi Organizacije združenih narodov med države Srednjega vzhoda sodijo Turčija, del Grčije, Ciper, Sirija, Libanon, Izrael, Jordanija, Irak, Kuvajt, Saudska Arabija, Jemen, Južni Jemen, Oman in ostale države arabskega polotoka, Iran, Afganistan, Pakistan, Egipt, Sudan, Libija, Etiopija in Somalija (Vojna enciklopedija (9): 99).

4. INVAZIJA NA KUVAJT

4.1 Irak napade Kuvajt

Malo po polnoči, 2. avgusta 1990, so iraške sile, na čelu katerih so bile tri divizije Republikanske garde, prečkale kuvajtsko mejo. Divizija mehanizirane pehote in tankovska divizija sta izvajali napad južno proti mestu Kuvajt, medtem ko je oklepna divizija izvajala podporni napad bolj oddaljeno na zahodu. Posebna specialna divizija pa je izvajala helikopterski napad na ključne vladne institucije v mestu. Pred samim napadom je Irak infiltriral v mesto agente, ki so delovali kot glavni kontrolorji pri helikopterskem napadu.

Tri iraške divizije so se v bližini mesta Al Jahra, blizu mesta Kuvajt, povezale. Sile, ki so izvajale glavni napad, so nadaljevale prodor proti Kuvajtu, medtem ko je ena oklepna divizija nadaljevala proti jugu, da bi zagotovila blokado glavnih transportnih žil proti Saudski Arabiji.

Kuvajtske sile niso mogle zaustaviti iraških napadalcev in so bile hitro premagane. Do 3. avgusta so iraške sile že zavzele položaje blizu kuvajtsko-saudske meje.

Kuvajtska vlada je še pred napadom iraške vojske dobila opozorilo o namerah Sadama Huseina, kar je omogočilo pobeg emirju in članom kraljeve družine ter vodilnim vladnim uradnikom. Približno ena vojaška brigada in okoli 40 letal ter nekaj vojaških ladij je bilo evakuiranih še pred iraško invazijo.

Sadam Husein je nadaljeval s povečevanjem prvotnega števila čet. Do 6. avgusta so imeli Iračani v Kuvajtu že 11 divizij oziroma okoli 200.000 vojakov z 2.000 tanki nameščenimi v Kuvajtu ali vstopajoč vanj. Iraška vojska je premaknila svoje logistične zaloge v Kuvajt. Logistika je presegala količino, ki je bila potrebna za vzpostavitev nadzora v Kuvajtu. Prisotnost teh sil in nadaljnji trud popolnjenja prvotnih sil, ki so vdrle v Kuvajt, je povzročila pri vodstvu Saudske Arabije strah, da je naslednji cilj Sadama Huseina napad na njihovo kraljestvo. Strah je vodil v odločitev kralja Fahda, da bo sprejel ameriške čete na svoje ozemlje in s tem okrepil obrambo.

Sredi avgusta je Husein začel umikati Republikansko gardo z območja mesta Kuvajt in jo nadomestil z drugimi enotami. Republikanska garda se je umaknila na sever in

zasedla nove položaje, pri čemer pa je ostalo nejasno, ali se bo le-ta za stalno vrnila v Irak ali pa se bo pripravila na ofenzivne operacije zoper Saudsko Arabijo.

V arabskem svetu je invazija Iraka na Kuvajt uničila številne mite, med katerimi je bilo tudi prepričanje, da ne bo nobena arabska država napadla druge. Invazija je pokazala na pomen Kuvajta in drugih članov Sveta za sodelovanje zalivskih držav (GCC - The Gulf Cooperation Council) ter obrambo članic zoper zunanjo grožnjo. Sile Sveta za sodelovanje zalivskih držav, ki so bile nameščene na severu Saudske Arabije, so bile nezadostne za kakršen koli resen odgovor zoper iraško agresijo (McCausland, 1993: 6-8).

6. avgusta 1990 je Varnostni svet Organizacije združenih narodov sprejel Resolucijo 660, s katero je obsodil iraško invazijo Kuvajta in zahteval takojšnji in brezpogojni umik iraških enot na položaje, na katerih so se nahajale 1. avgusta 1990. Resoluciji 660 so sledile še Resolucija 661, 662, 664, 665, 666, 667, 670, 674, 677, s katerimi je Varnostni svet razglasil aneksijo Kuvajta kot nično in nezakonito ter hkrati uvedel številne druge sankcije, ki so zajemale prekinitev trgovanja ter vseh finančnih in drugih povezav z Irakom in Kuvajtom, kar je praktično pomenilo blokado. V Organizaciji združenih narodov je prevladovalo mnenje, da bodo ekonomske sankcije uporabljene zoper Irak zadostne za dosego umika iraških sil iz Kuvajta. Zaradi iraške grožnje so voditelji arabskih zalivskih držav, kljub tradicionalnemu nezaupanju v zahod za pomoč zaprosili ZDA ter s tem postavili temelje za začetek nameščanja sil na območje Perzijskega zaliva in za začetek operacije Puščavski ščit (Žabkar, 1991 (1): 24, 25; Žabkar, 1991 (5): 19).

5. OPERACIJA PUŠČAVSKI ŠČIT

Iraška aneksija Kuvajta je pomenila za Saudsko Arabijo tako kratkoročne kot dolgoročno grožnjo varnosti. Tako Saudska Arabija kratkoročno ni mogla izključiti možnosti iraškega napada na naftna polja na severu kraljevine in na večja pristanišča v Perzijskem zalivu. Dolgoročno pa bi moč Sadama Huseina in vojaške grožnje s strani Iraka pomenile pritisk na Saudsko Arabijo in prisilo, da le-ta deluje pod vplivom iraške vojaške hegemonije (McCausland, 1993: 6-8).

Zaradi iraške grožnje Saudski Arabiji je le-ta kljub tradicionalnemu nezaupanju v Zahod, ki je izviralo iz ameriške podpore Izraelu, sprejela ameriško vojaško pomoč. Ob pričetku konflikta Združene države Amerike niso bile pripravljene na potencialni odgovor iraški invaziji. Vse, kar so lahko storile, je bil premik bojne skupine letalonosilk, ki jih je vodila letalonosilka Eisenhower, na območje vzhodnega Sredozemlja ter premik bojne skupine letalonosilk pod vodstvom ameriške ladje Independence v Perzijski zaliv. Združene države Amerike niso imele v regiji zadostne količine oboroženih sil za dosego izгона iraških enot iz Kuvajta. Potencialno bi lahko uporabile letalstvo z letalonosilk zoper cilje v Iraku, vendar bi bilo to dejanje nezadostno za dosego celotnega cilja (Freedman, 1993: 85).

Vojaške enote, sprva predvsem enote oboroženih sil Združenih držav Amerike, kasneje pa tudi drugih zavezniških držav, so začele prihajati v Saudsko Arabijo, Združene arabske emirate, Oman, Bahrein, Katar in vrsto drugih baz v coni Indijskega oceana. V Zaliv prihajajoče vojaške sile so bile dodeljene CENTCOM-u (Central Command - Poveljstvo za srednjo Evropo). Od začetka je imel poveljnik Poveljstva za srednjo Evropo, general Norman Schwarzkopf, tri temeljne naloge:

1. Premakniti sile v Saudsko Arabijo, da bi lahko odvrnil možni iraški napad na kraljestvo. Ta misija je zahtevala hitro namestitev bojnih letal, pomorskih sil v Perzijski zaliv in lahkih kopenskih sil.
2. Hitra okrepitev sil za zagotovitev obrambe Saudske Arabije, predvsem težkih kopenskih sil, ki bi prišle po morju.

3. Izvajati prepoved operacij na morju ter okrepiti ekonomske sankcije Združenih narodov zoper Irak.

Poveljstvo za srednjo Evropo je začelo izvajati načrte za možne ofenzivne odgovore na iraško agresijo. Namen je bil čim hitreje namestiti sile, katerih cilj je bil odvrniti namere Iraka od napada na Saudsko Arabijo. Uspeh te misije je bil odvisen od zbiranja obveščevalnih podatkov, predvsem tistih podatkov, ki so se nanašali na aktivnosti iraških sil znotraj Kuvajta. Izboljšano sposobnost pri nadzoru gibanja iraških sil so omogočali zlasti sistemi, kot so letala AWACS (Airborne Warning and Control System – sistem za zračno opozarjanje in nadziranje), letala za zbiranje obveščevalnih podatkov obalne flote ter sateliti.

Mornariške sile so hitro ustvarile svojo prisotnost v Perzijskem zalivu, kar je pomenilo opozorilo Sadamu Huseinu in okrepitev pri odvrčanju napada. Te sile so okrepile ameriške Združene namenske sile Srednji Vzhod (JTFME - Joint Task Force Middle East), ki so bile že prisotne v Perzijskem zalivu od iransko-iraške vojne. 2. avgusta so te sile šteje križarko, rušilec in pet fregat. Kraljeva mornarica, prav tako udeležena v operacijo, je imela rušilec, dve fregati in podporno ladjo. Poleg ameriške in britanske mornarice je sodelovala tudi francoska mornarica z dvema korvetama.

V Saudsko Arabijo so prav tako prišle tudi kopenske in letalske sile. Prve so v regijo prispele sile za hitro posredovanje, ki so namenjene predvsem za posredovanje v državah tretjega sveta. Tako imenovana »ready brigade« 82. padalske divizije ameriške vojske je skupaj s prvo in drugo divizijo mornariške pehote ter 101. letalskopremično in 24. mehanizirano pehoto, ustvarila osnovo, na katero so kasneje prihajale glavne zavezniške sile - ameriški 7. oklepni korpus, 1. britanska oklepna divizija ter 6. francoska lahka oklepna divizija.

General Schwarzkopf je sprejel ključno odločitev v začetni fazi, ki je vodila v okrepitev sil. Zaradi možnega iraškega napada je Schwarzkopf usmeril popolnitev sil k čim večji možni količini kopenske bojne sile, ki bi bila na voljo ob možni agresiji. Prihajajoče sile v Saudsko Arabijo so bile odvisne od zalog, podpore gostujoče države in drugih zalog, ki so prihajale z ladjo, saj so logistične sile v kraljevino prihajale z zamudo.

Povod za okrepitve zavezniških sil zoper Irak so bile analize zahodnih obveščevalnih podatkov zbranih med iraško-iransko vojno, študije, ki so predvidevale, da lahko Irak zavzame Kuvajt s šestimi divizijami v petih dneh, v desetih dneh pa lahko zavzame glavna naftna polja in pristanišča Saudske Arabije. Grožnja iraškega napada na Saudsko Arabijo je predstavljala resno zaskrbljenost in vojaško opreznost. V začetku avgusta je imel tako Sadam Husein zadostne količine vojaških sil in zalog v Kuvajtu in južnem Iraku za napad na kraljevino. CIA (Central intelligence agency – Centralna obveščevalna agencija) je ocenila, da zbrana vojaška sila lahko prodre do glavnega mesta Saudske Arabije, Riad v treh dneh po prečkanju meje. Eden od kazalcev možnega napada so bili tudi izstrelki tipa Scud, nameščeni v glavnem mestu Kuvajt in usmerjeni proti Saudski Arabiji. Naslednji od možnih kazalcev napada je bil tudi pristop Sadama Huseina k dogovoru z Iranom, s katerim bi osvobodil večji del iraških sil z njihovih dolžnosti na iranski meji.

Na zavezniški strani je CENTCOM naredil načrt za primer iraškega napada. Načrt je predvideval umik kopenskih sil v enklave okoli večjih pristanišč Perzijskega zaliva.

Iraška grožnja se ni zmanjšala vse tja do sredine septembra 1990, ko so iraške enote začele s pripravo intenzivne obrambe. Kljub premikom iraške vojske pa zahodni vojaški voditelji niso mogli izključiti možnosti napada z uporabo kopenskih in letalskih sil ali z uporabo letalstva in balističnih raket.

Prevoz koalicijskih sil in opreme, zalog in streliva je potekal večji del po morju, pri čemer je 95% vsega potrebnega prišlo po morju in 5 % po zraku. V skladu z ameriško doktrino o uporabi sil za hitre intervencije za prevoz teh sil do kriznega žarišča skrbita Poveljstvo transportnega letalstva (MAC – Military Airlift Command) in Poveljstvo za pomorski prevoz (MSC – Military Sealift Command). Zaradi razdalje in majhnega doleta transportnih letal niso bili mogoči neposredni prevozi enot do baz v Saudski Arabiji. Transportna letala¹ so se morala na tej poti povprečno po trikrat oskrbeti z

¹ Pri prevozu žive sile in opreme je MAC uporabljal predvsem transportna letala tipa C-141 starlifter, C-130 hercules in C-5 galaxy. Pri 80-odstotnem koeficientu zloženosti tovora je nosilnost opisanih letal, ob predpostavki, da so vsa letala brezhlebna, okoli 22.000 ton tovora, kar pomeni, da bi bile za premik 82. padalske in 101. letalskopremične divizije v Zaliv potrebne vsaj štiri vožnje vseh letal. Ob upoštevanju časa potrebnega za vkrcanje in izkrcanje enot, časa za let letala do cilja in nazaj, za pristanke zaradi črpanja goriva ter časa za tehnični pregled, bi to nalogo v idealnih okoliščinah lahko uresničili v 1.600 vzletih v okoli desetih do dvanajstih dneh. Po takih načrtih bi bili 82. in 101. divizija v Saudski Arabiji 20. avgusta 1990, dejansko pa so se zračni prevozi nadaljevali vse do konca septembra 1990 (Žabkar, 1991 (4): 23, 24).

gorivom v zraku, oziroma pristati na tranzitnih letališčih, to pa je njihov let iz ZDA do Saudske Arabije podaljšalo na več kot 24 ur. Združene države Amerike so z operacijo Puščavski ščit aktivirale tudi Civilno rezervno zračno floto² (CRAF - Civil Reserve Air Fleet). Tovrstna letala so veliko pripomogla pri premiku čet. Poleg logističnih problemov so se pojavili problemi tudi pri transportu opreme z ladjami³. Zavezniške sile so zaradi dolgega reakcijskega časa najele tuje tovarne ladje⁴.

Povprečna plovna razdalja je bila dolga približno 13.676 kilometrov, kar je pomenilo eno izmed najdaljših razdalj. Ker je večina ladij plula po poti Sredozemsko morje, Sueški kanal, Rdeče morje, so bile strateške linije preskrbovanja ranljive za ugrabitve, mine, ki bi jih namestila iraška vojska, ali direktne napade s strani iraških zavezniških sil - Libije, Sudana in Jemna. V primeru tovrstnega napada bi se namestitev zavezniških sil upočasnila, potrebna pa bi bila tudi zaščita ladij.

Kot druga težava se je pokazala neprimernost civilnih ladij, ki so načrtovane za prevoz kontejnerskega tovora in zato neustrezne za hitro tovorjenje in raztovarjanje vojaških enot in njihove opreme. Sprejeta je bila odločitev, da se bo natovarjalo podobno opremo na ladje, kar pa je kasneje povzročilo kaos pri raztovarjanju in zadolževanju opreme vojske v pristaniščih Saudske Arabije. Pogostokrat je oprema prihajala kasneje kot vojaške enote, kar je pomenilo, da le-te niso bile zadostno opremljene v primeru napada.

² CRAF je sistem, ki je bil ustanovljen z zakonom in vključuje civilne letalske mreže, ki morajo za potrebe Oddelka za obrambo opraviti 506 tovornih ali potniških prevozov v času vojne ali krize (McCausland, 1993: 8-20).

³ V sistemu pomorskega transporta Poveljstvo za pomorski prevoz povezuje obrambno ministrstvo s trgovsko mornarico. V kriznih časih in vojnah ima nalogo, da z angažiranjem nacionalnih zmogljivosti zadovoljuje potrebe oboroženih sil ZDA tako v državi kot v tujini. Znotraj ladjevja, ki ga ima na voljo Poveljstvo za pomorski prevoz se nahajajo:

- skupina ladij v aktivni uporabi, ki ima v svoji sestavi 69 ladij, od katerih jih 44 uporabljajo za hitro prevažanje enot in tovora (šest ladij Ro-Ro, oziroma ladij, ki imajo na premcu in krmi dovozno in izvozno ploščad, pet tovornih ladij, tovorno ladjo za prevoz kontejnerjev, 22 tankerjev, osem ladij za prevoz vozil in dve ladji bolnišnici, 25 ladij, ki predstavljajo premična skladišča in baze mornariške pehote);
- skupina ladij v rezervi, ki ima v svoji sestavi 242 ladij, od tega je v sestavi dežurne skupine, ki je v povišani stopnji pripravljenosti, 93 ladij (48 tovornih ladij, devat tankerjev za prevoz letalskega goriva, osem ladij dvigal, 20 Ro-Ro ladij ter sedem ladij za prevoz manjših vlačilcev). V sestavi skupine z najnižjo stopnjo pripravljenosti, ki se mora aktivirati v 60-ih do 90-ih dneh, je 149 ladij;
- skupina pomožnih ladij, ki šteje 318 trgovskih ladij, ki plovejo po vsem svetu in opravljajo redne naloge za svoje lastnike. Tovrstne ladje se morajo na zahtevo Poveljstva za pomorski promet odzvati, raztovoriti tovor in biti na voljo v luki, v katero jo razporedijo;

skupina ladij za posebne namene (Žabkar, 1991 (4): 25).

⁴ Kritični reakcijski čas je zajemal seštevek časov vkrcavanja enot na ladje, pri čemer je enota velikosti divizije potrebovala 2-3 dni, čas prevažanja po morju do Zaliva - okoli 15 dni ter čas izkrcavanja, ki je trajalo 3-5 dni. Zaradi časa, potrebnega za dekonzerviranje ladij za strateške prevoze in usposabljanje posadke, bi se ta čas reagiranja še podaljšal, zato so ga zavezniki zmanjšali tako, da so najeli tuje tovarne ladje (Žabkar, 1991 (8/9): 28).

Tretjo težavo pa je predstavljala civilna posadka tujih tovornih ladij, ki jo je bilo potrebno nadomestiti z drugo pred prihodom v Saudsko Arabijo, ker je le-ta zavrnila vstop v Perzijski zaliv.

Poleg zračnih in pomorskih prevozov je na okrepitev sil vplivala tudi kapaciteta saudskih letališč in pristanišč, da so sprejele sile in material znotraj kraljestva. Saudska pristanišča in letališča so ena izmed najbolj modernih v svetu, saj njihova kapaciteta presega normalne civilne potrebe.

Gorivo ni povzročalo težav v regiji, primanjkovalo je le železnic za prevoz zalog in opreme, kar je pomenilo za koalicijske sile izziv pri iskanju zadostnega števila transporterjev za prevoz težke opreme in prostega dostopa do redkih glavnih cest znotraj Saudske Arabije, ki so primerne za prevoz težkega tovora (McCausland, 1993: 8-20).

5.1 Sile v Zalivu:

Odzivi mednarodne skupnosti na dejanja Iraka so bili odločni in trdni. Varnostni svet Združenih narodov je sprejel dvanajst resolucij, v katerih je mednarodna skupnost obsodila dejanja Iraka, vsilila ekonomske sankcije zoper Irak in razglasila aneksijo Kuvajta kot nelegalno. Resolucija 661 je zagotavljala okvir za izvajanje ekonomskega embarga, ki je obvezoval vse države članice Združenih narodov in predvideval zaprtje vseh štirih naftovodov, ki so potekali iz Iraka skozi Turčijo, Saudsko Arabijo in Sirijo. Ekonomske sankcije, h katerim se je zatekel Varnostni svet, so se kasneje izkazale kot neučinkovite predvsem pri doseganju umika iraških enot z območja Kuvajta. Ob koncu leta je postalo jasno, da se lahko osvoboditev Kuvajta doseže samo z uporabo sile. 29. novembra je Varnostni svet Združenih narodov sprejel Resolucijo 678, ki je določila zadnji rok za umik iraške vojske iz Kuvajta.

V mednarodni skupnosti se je začela oblikovati koalicija držav na ravni diplomacije, v katero so se hitro vključile številne zahodne države, Sovjetska zveza ter zalivske države, ki so občutile iraško invazijo kot resno grožnjo. Priključitev Sovjetske zveze v protiiraško koalicijo je pomenilo prvo sodelovanje dveh nasprotnih si velesil, Združenih držav Amerike in Sovjetske zveze, vse od leta 1945.

Oblikovanju koalicije na ravni diplomacije je sledilo oblikovanje vojaške koalicije, v katero je bilo vključenih skoraj 40 držav. Združene države Amerike so težile k oblikovanju večnacionalne vojaške koalicije, pri čemer pa je bilo pomembno, da so postale članice vojaške koalicije tudi enote iz arabskega in muslimanskega sveta, ki so zagotavljale legitimnost operacije. Tradicionalnim zaveznicam Združenih držav Amerike, Egiptu in Maroku sta se pridružili še Sirija in Pakistan ter številne druge države, kot so Bangladeš, Senegal, Niger, Afganistan ter Francija, Velika Britanija in druge (Dannreuther, 1991/1992: 23-30; Creighton, 1992: 102-103).

Zavezniške države v Zalivu:

- Afganistan - 300 mudžahedinov;
- Argentina - 2 fregati, 450 vojakov;
- Avstralija - 1 fregata, 1 rušilec, 1 ladja za oskrbo;
- Bahrein - 3.500 vojakov;
- Bangladeš - 2.000 vojakov;
- Belgija - 2 minolovca, 1 skvadron lovskih letal;
- Češkoslovaška - 200 vojakov za JBK zaščito, 150 pripadnikov sanitetne enote;
- Danska - 1 korveta;
- Egipt - 40.000 vojakov, 400 tankov;
- Francija - 20.000 vojakov, 14 ladij, 1 letalonosilka, več kot 75 letal, 350 tankov;
- Grčija - 1 fregata;
- Honduras - 150 vojakov;
- Italija - 4 ladje, 8 letal vrste Tornado, 1 skvadron lovskih letal;
- Južna Koreja - 5 transportnih letal C-130, 150 pilotov;
- Kanada - 2 rušilca, 1 skvadron letal F-18, transportno letalo, 1.700 vojakov;
- Katar - 7.000 vojakov, 24 tankov, 9 obalnih čolnov, 19 bojnih letal;
- Kuvajt - 11.500 vojakov, 35 bojnih letal;
- Madžarska - 40 pripadnikov sanitetne enote;
- Maroko - 2.000 pripadnikov;
- Nemčija - 1 skvadron lovskih letal;
- Nigerija - 480 vojakov;
- Nizozemska - 2 fregati, 1 skvadron lovskih letal F-16;
- Norveška - 1 ladja obalne straže, 1 ladja za oskrbo;

- Nova Zelandija - 2 transportni letali C-130;
- Oman - 25.500 vojakov, 75 tankov, 12 patroljnih čolnov, 50 bojnih letal;
- Pakistan - 10.000 vojakov;
- Poljska - 2 ladji, 1 medicinska ekipa;
- Portugalska - 1 ladja za oskrbo;
- Saudova Arabija - 110.000 vojakov, 550 tankov, 180 bojnih letal, 8 fregat;
- Senegal - 500 vojakov;
- Sirija - 21.000 vojakov, 300 oklepnih vozil, 50.000 vojakov ob sirijsko-iraški meji ter 2.000 v Združenih arabskih emiratih;
- Španija - 2 korveti, 1 rušilec;
- Turčija - 120.000 vojakov na turško-iraški meji;
- Velika Britanija - 42.000 vojakov, 58 bojnih in izvidniških letal ter helikopterjev, 170 tankov, 16 bojnih ladij;
- Združeni arabski emirati - 43.000 vojakov, 200 tankov, 80 bojnih letal, 15 ladij;
- Združene države Amerike - 527.000 vojakov, 1.200 tankov, 2.200 oklepnih transporterjev, več kot 100 bojnih ladij, več kot 1.800 bojnih letal in 1.700 helikopterjev.

V protiiraški koaliciji je sodelovala tudi Sovjetska zveza z dvema bojnimima ladjama, Romunija z mobilno poljsko bolnišnico in 180-imi vojaki za jedrsko-biološko-kemično zaščito ter Singapur s 30-imi pripadniki sanitetnih enot.

V času krepitve mornariških sil in izvajanja ekonomskih sankcij zoper Irak je imela koalicija nekaj začetnih prednosti in težav. Kot je bilo omenjeno že zgoraj, so imele večje zahodne sile svoje ladjevje v Zalivu že od samega začetka krize. Za večji del držav je bila vključitev v mornariške operacije veliko lažja kot sodelovanje v kopenskih operacijah in letalskih napadih, kljub temu, da so mornariške operacije vključevale tudi možnost direktnega soočanja z iraškim ladjevjem in sovražnostmi. Od članic Severnoatlantske zveze so tako v kopenski ofenzivi sodelovale le sile Združenih držav Amerike, Velike Britanije, Kanade in Francije, medtem ko so ostale države, kot so bile Belgija, Danska, Nemčija, Grčija, Italija, Nizozemska, Norveška, Portugalska in Španija zaradi pomanjkanja javne in politične podpore znotraj lastnih držav sodelovale zgolj s svojimi pomorskimi in letalskimi silami (Krunič, 2002: 33-34).

V mednarodni skupnosti se je tako oblikovala trdna koalicija držav, nasproti katere je stala iraška vojska, pripravljena na strateško defenzivo, v kateri je poskušala spremembo v razmerju strateških sil v lastno korist doseči z raketnimi napadi na Izrael. Iračani so od tovrstnih napadov pričakovali maščevanje Izraela, ki pa je bilo možno samo preko ozemlja Jordanije in/ali Sirije, kar pa bi povzročilo razpad arabske koalicije. Po tem scenariju bi bilo pričakovati tudi vstop Irana v vojno na strani Iraka ter spreobrnitev vojne v Sveto vojno (Žabkar, 1991 (3): 22).

V noči iz 17. na 18. januar je Sadam Husein izvršil svoje grožnje in lansiral sedem izstrelkov tipa Scud na Izrael. Možnosti izraelskega interveniranja, širjenja konflikta ter s tem povzročanja sovražnega učinka s strani drugih arabskih članic koalicije, so bile sprva zelo visoke. Mednarodna skupnost je na izraelsko vlado izvajala velike mednarodne pritiske in kot odgovor na nevklučitev Izraela v vojno okrepila in izboljšala obrambo Izraela in Saudske Arabije pred iraškimi izstrelki Scud z namestitvijo dveh baterij Patriot (McCausland, 1993: 20-23).

5.2 Značilnosti bojevališča

Zalivska vojna je neposredno zajela tri države: Saudsko Arabijo, ki je predstavljala operacijsko temeljišče⁵ in območje večmesečnih priprav na izvajanje operacije Puščavski vihar, Kuvajt in Irak. Koalicijske sile so imele zaradi cilja izгона iraških enot iz Kuvajta vlogo napadalca, medtem ko so iraške vojaške enote prevzele vlogo branilca 19. province.

Ker je regija imela popolnoma drugačne pogoje delovanja, kot pa so ga bile v preteklosti vajene ameriške in druge zahodno evropske države, je potrebno preučiti naravne danosti držav, v katerih je bilo predvideno izvajanje bojnih delovanj.

Kuvajt leži v jugozahodni Aziji, v območju, kjer se raztezata veliki puščavi Nufud ter Sirijska puščava. Po večini prevladuje rahlo valovito površje s plitvimi slanimi kotanjami, nekoliko višji svet je samo na jugozahodu, kjer se nahaja najvišji vrh As

⁵ Operacijsko temeljišče je prostor na kopnem ali na kopnem in morju, ki omogoča grupiranje sil in sredstev za izvajanje operacije, hkrati pa je to tudi prostor, na katerega se operacija neposredno obrača zaradi njegovega operativnega in zalednega pomena (Vojna enciklopedija (6): 403).

Šaqaya. Obala je nizka, pred njo se nahaja več nizkih otokov, kamor sodita tudi največja otoka Bubiyan in Faylaka.

Irak predstavlja tretjo državo, ki jo je zajela zalivska vojna. Država se deli na tri različne geografske dele: Mezopotamijo, ki predstavlja najrodovitnejši in najbolj poseljeni del Iraka, puščavo, ki se zajema območje zahodno in jugozahodno od reke Evfrat, vzhodni del Sirijske puščave in severovzhodni del Velikega Nufuda ter gorato področje, ki se razteza proti severovzhodu Iraka (Vojna enciklopedija (3): 641).

Površina bojevališča je bila razdeljena na tri operacijske cone: primorsko, puščavsko in rečno. Primorska operacijska cona je zajemala kuvajtsko obalo, primerno za izvajanje pomorskih, v notranjosti pa tudi zračnih desantov. Peščena, plitva in nizka obala je omogočala potencialno izkrcanje desantnih jurišnih čolnov, amfibij in oklepnih amfibijskih vozil, hkrati pa je bistveno zmanjšala doseg ladijskega topništva in raketnega orožja, namenjenega za izvajanje pomorskega podpornega obstreljevanja, obenem pa je vplivala tudi na delovanje palubnih letal, ki so delovala po ciljnih v Iraku in Kuvajtu in so se morala zaradi velike oddaljenosti oskrbeti z gorivom v zraku. Posebno obrambno vlogo so igrali aluvialni otoki Bubiyan in Warba, ki so predstavljali vrsto naravnega predpolja obrambe zaliva, pokritega z ognjem obalnega in kopenskega topništva in obalnimi radarji.

Puščavska operacijska cona je predstavljala posebni izziv koalicijskim silam, predvsem zaradi neprijaznih klimatskih⁶ in okoljskih značilnosti. Najugodnejše razmere za delovanje v puščavi so od novembra do februarja, ko so temperature najnižje, količina padavin pa najvišja. Glede na zemljepisno širino in letni čas puščavske temperature segajo od zelo visokih do zelo nizkih. Povprečna januarska temperatura je okoli 5°C, pri čemer pa je pomemben podatek, da je lahko temperaturna razlika med najvišjo in najnižjo dnevno temperaturo tudi od 40 do 50°C.

Za puščavsko področje so značilni številni puščavski viharji, ki nosijo pesek in otežujejo dihanje, zmanjšujejo vidljivost, hkrati pa vplivajo na delovanje tehnike (ogroženi so predvsem zračni filtri motorjev za tanke in tovornjake, generatorji, ki

⁶ Vreme je bil dejavnik, ki je vplival na vse faze vojne. Kljub temu da ni bil odpovedan noben napad z raketami tipa tomahawk, pa je slabo vreme vplivalo na zračne napade. Približno petnajst odstotkov vseh predvidenih napadov v prvih desetih dneh vojne je bilo odpovedanih, predvsem zaradi slabe vidljivosti in nizke oblačnosti. Ti vplivi so imeli negativne učinke tudi na sposobnost zbiranja podatkov, slik ter na delovanje lasersko vodenih bomb (http://es.rice.edu/projects/Pol378/Gulf/gwtxt_ch6.html).

oskrbujejo vojaška taborišča z električno energijo, pesek pogostokrat zamaže optične instrumente, zmanjšuje doseg radarjev, radijskih postaj, posebno nevaren pa je droben prah za helikopterske turbine in nizkoleteča letala). Z vidika bojne tehnike lahko pričakujemo v tovrstnem okolju številne negativne dejavnike, kot so npr. širjenje in deformiranje orožij večjih kalibrov zaradi visokih temperatur (kar nadalje povzroča upadanje začetne hitrosti izstrelkov in razsipanje granat), težave pri določanju oddaljenosti od cilja, nadaljnji problem pa predstavlja sam puščavski teren, zaradi katerega gosenična vozila med vožnjo dvigajo pesek, ki onemogoča drugim posadkam vzdrževanje bojnega razporeda ter identifikacijo drugih vozil, v smislu ali le-ta pripadajo lastnim ali sovražnikovim silam, precejšnji problem pa predstavlja predvsem oskrba s pitno vodo.

Koalicijske sile, predvsem ameriške, britanske in francoske sile, ki so se desetletja pripravljale na spopad s Sovjetsko zvezo znotraj evropskega bojišča, so potrebovale razmeroma dolgo časa, da so se v okviru operacije Puščavski ščit prilagodile puščavskemu podnebju in njegovim razmeram. Za vojaške sile je bila prilagoditev na temperaturo in temperaturne razlike najpomembnejši faktor.

V operativnem in taktičnem smislu je puščavsko vojskovanje mehanizirano vojskovanje, ki vključuje delovanje tankov, oklepnih bojnih vozil pehote ter oklepnih izvidniških vozil. Mobilnost, sposobnost preživetja, koncentrirana ognjena moč ter mehaniziranost sil omogočajo izrabo iniciative, manevra in odločilnih akcij, ki jih zagotavlja puščava.

Rečna operacijska cona je zajemala porečje reke Šat el Arab, ki nastane z zlitjem reke Tigris in Evfrat. Značilnosti rečne operacijske cone med rekami Evfrat in Tigris so številna akumulacijska jezera, ribniki in namakalni sistemi. Bregovi so zaščiteni s protipoplavnimi nasipi, veliko pa je tudi rečnih rokavov.

Najpomembnejše strateške kopenske komunikacije so potekale vzdolž rek Evfrat in Tigris in so povezovale glavne iraške logistične baze v okolici Bagdada z iraškimi strateškimi rezervami kopenske vojske, izpostavljene med Basro, Nasirijo in Bagdadom. Kritične točke kopenskih komunikacij so predstavljali številni mostovi prek kanalov in rokavov ter številni nasipi vzdolž rek, ki bi ob njihovi porušitvi povzročili

prekinitev prometa, saj je bilo celotno rečno bojišče občutljivo na poplave, ki so značilne za mesece od februarja do aprila, obenem pa je bilo to območje tudi območje močvirij in kanalov (Žabkar, 1991 (1): 24-28; Krunič, 2002: 29-32; IMADE, 1993: 751-754).

6. OPERACIJA PUŠČAVSKI VIHAR

Zavezniki so kot odgovor iraški agresiji na Kuvajt organizirali eno izmed največjih in hkrati najhitrejših strateških akcij v vojaški zgodovini. Iraška vojska se do 15. januarja ni umaknila iz Kuvajta. Po nekaterih obveščevalnih podatkih je bilo v Kuvajtu okoli 540.000 vojakov, organiziranih v pet korpusov z osmimi divizijami Republikanske garde in 35-36 drugih divizij. Ta sila je imela po podatkih preko 4.000 tankov, 2.800 oklepnih transporterjev in 3.200 kosov artilerije. Vsaka enota je imela pri sebi zaloge za tri dni.

Irak je izdelal izpopolnjeno obrambo vzdolž kuvajtsko-saudsko arabske meje in kuvajtske obale, z namenom odbiti kakršni koli kopenski ali amfibijski napad. Iraške zračne sile je sestavljalo preko 600 bombnikov, poleg tega je iraška vojska izvajala testne izstrelitve raket zemlja-zemlja tipa Scud. Irak je poleg omenjenega orožja posedoval še vrsto izstrelkov za zračno obrambo, protiletalsko orožje, velike zaloge kemičnega orožja, vključno s krvnimi, živčnimi in mehurjastimi agensi ter sredstva za razpršitev tovrstnih strupov. Iraška mornarica je imela patroljne čolne, s katerih je bilo možno lansirati izstrelke, poleg tega pa so bili vzdolž kuvajtske obale postavljeni izstrelki zemlja-zemlja tipa Silkworm za obalno obrambo ter mreže min v vodah Kuvajta z namenom odvrniti potencialni amfibijski napad.

Zavezniške sile, približno 750.000 vojakov iz 31 držav, je sestavljalo devet ameriških divizij, sedem kopenskih in dve marinski, britanska oklepna divizija, lahka francoska oklepna divizija in več kot štiri arabske divizije. Kopenske enote so bile opremljene z več kot 3.400 tanki in 1.600 kosi artilerije. Zavezniške zračne sile je sestavljalo 1.736 bombnikov in 747 podpornih letal iz dvanajstih držav, nameščenih v bazah po Turčiji in na letalonosilkah v Zalivu.

Pomorske sile zavezniških sil so imele na območju Perzijskega zaliva in Rdečega morja nameščenih okoli 170 ladij iz 15 držav. Sem je bilo vključenih šest letalonosilk, dve bojni ladji, nekaj podmornic ter amfibijske sile.

Primerjava med iraškimi in zavezniškimi silami je bila v korist Iraka, ki je imel kar nekaj prednosti. Iraška vojska je imela vlogo obrambe, vlogo, ki jo je izvajala zelo

uspešno v času iransko-iraške vojne. V času osemletne vojne je bil Irak sposoben odbiti številne napade vzdolž iranske 1.174 kilometrov dolge fronte z uporabo obrambe, ki jo je zgradila tudi v Kuvajtu v letih 1990-1991. Poleg tega je Irak užival enotnost poveljstva v zalivski vojni za razliko od koalicijskih sil. Koalicijske sile ob pričetku operacije Puščavski ščit niso imele prednosti 3:1 v kopenskih silah, kot je bilo tradicionalno potrebno za izvajanje uspešnega napada, vendar so na podlagi svojih prednosti in izrabe iraških šibkosti izvedle vse štiri vojaške naloge, ki so zajemale odvrnitev iraškega napada na Saudsko Arabijo, izgradnjo zadostnih sil za obrambo le-te ter izdelavo načrtov in izgradnjo zadostnih sil za ofenzivne operacije, s katerimi bi dosegli umik iraške vojske iz območja Kuvajta (McCausland, 1993: 20-23).

6.1 POMORSKE OPERACIJE

Mnogi opazovalci zalivske vojne so minimizirali prispevek pomorskih sil v operacijah. Kljub temu da pomorske sile niso v tolikšni meri prispevale v bojnih akcijah, pa je bila pomembna njihova vloga prevoza sil na to ozemlje, vloga odvrčanja, ki je izhajala iz njihove hitre prisotnosti v regiji, ter izvajanje operacij blokade Združenih narodov zoper Irak (McCausland, 1993: 36).

Vojna mornarica je imela veliko koristi zaradi svojega dolgoletnega delovanja v ostrem okolju srednjega vzhoda. Ker na območju ni bilo stalnih ameriških baz, je bila namestitev ladjevja v regiji izrednega pomena. Ladje Združenih namenskih sil Srednji Vzhod so dnevno delovale v Perzijskem zalivu že pred 2. avgustom 1990. Naloga ladij je bila sodelovanje z narodi Sveta za sodelovanje zalivskih držav ter varovanje ladijskih poti. Poleg omenjenih ladij so Združene države Amerike rutinsko ohranjale skupino letalonosilk v Indijskem oceanu. Osem predhodno nameščenih ladij v Perzijskem zalivu, skupaj z ameriško letalonosilko Independence v Indijskem oceanu in letalonosilko D. D. Eisenhower v vzhodnem delu Sredozemskega morja, je sestavljalo edino ameriško bojno silo v bližini Iraka v času invazije na Kuvajt.

Zalivska vojna je povezala največjo pomorsko silo na bojišču po II. svetovni vojni (http://es.rice.edu/projects/Poli378/Gulf/gwtxt_ch7.html).

6.1.1 Pomen pomorskega nadzora

Po formiranju koalicije in oblikovanju načrtov o obnovitvi neodvisnosti Kuvajta je vojna mornarica oblikovala tradicionalno pomorsko misijo, katere cilj je bil dobiti pomorski nadzor.

Med zalivsko vojno so Združene države Amerike v tej regiji namestile več kot 165 ladij, kamor je bilo vključenih tudi šest letalonosilk. Drugi koalicijski narodi so prispevali dodatnih 65 ladij, ki so bile skupaj z ameriškimi nameščene v Perzijskem zalivu, Arabskem, Rdečem in vzhodnem Sredozemskem morju.

Pomorski nadzor je omogočal koalicijskim silam izoliranje Iraka od zunanje pomoči, pomorsko prestrežniške operacije pa so prekinile iraško trgovino. Poleg tega je pomorski nadzor zagotovil prosto uporabo pomorskih komunikacijskih poti za nadaljnje nameščanje sil v Zalivu. 95 % vsega tovora, potrebnega za operaciji Puščavski ščit in Puščavski vihar, je bilo prepeljanega po morju. Brez nadzora nad morjem in zračnim prostorom nad njim bi bil tovor v nevarnosti, to pa bi nadalje upočasnilo namestitvev sil in podporne opreme, ogrozilo pa bi tudi ameriško sposobnost najetja tujih trgovskih ladij ter povečalo stroške.

Nadzor nad morjem je prav tako dovoljeval bojnim skupinam letalonosilk, da so le-te maksimalno izrabile svojo mobilnost, ki je ena od največjih prednosti letalonosilk. Mobilnost je omogočala napade zoper Irak z različnih pozicij: Rdečega morja, Perzijskega zaliva in območij zalivskih držav Sveta za sodelovanje, hkrati pa je zagotavljala koalicijskim zračnim silam baze zunaj dosega iraških balističnih raket kratkega dosega in kemičnega orožja.

Zagotovitev nadzora nad Perzijskim zalivom je hkrati onemogočala nenadne iraške napade zoper obalo Saudske Arabije in Združenih arabskih emiratov, Katarja, Bahraina in Omana.

Koalicijske pomorske sile so morale zagotavljati stalni nadzor zoper napade s strani Iraka in Irana. Poleg tega so pomorske sile v Zalivu dodale globino k zračni obrambi, ki je varovala zalivske države in desni bok koalicijskih sil.

Na koncu je bila zagotovitev pomorskega nadzora tudi predpogoj za amfibijski napad na iraški levi bok v Kuvajtu. Kljub temu da do amfibijskega napada nikoli ni prišlo, pa so

bile priprave nanj del prevare koalicijskih sil. Grožnja amfibijskega napada je pripomogla k temu, da so Iranci utrdili obalo ter odvrnili vojaške enote in material z območja koalicijskega glavnega mesta napada.

Pomorska operacija je izpostavila naslednje glavne cilje:

1. prevzeti nadzor nad morjem in zrakom in izkoristiti ta nadzor kot obliko vpliva na potek in izid pomorskih operacij;
2. delovati v priobalnih vodah Perzijskega zaliva;
3. vključiti sile na obali in ohraniti bojne operacije

(http://es.rice.edu/projects/Poli378/Gulf/gwtxt_ch7.html).

6.1.2 Pomorske sile v Zalivu

6.1.2.1 Zavezniške pomorske sile

Potem ko so bili načrti za ofenzivne operacije oblikovani, so bile nadalje na bojišče nameščene dodatne sile. Te namestitve so omogočale NAVCENT-u (Naval Forces CENTCOM; Pomorske sile Poveljstva za srednjo Evropo) prestrukturiranje poveljniške organizacije in oblikovanje dveh bojnih skupin letalonosilk. Na začetku so ladje Združenih držav Amerike (USS – United States ship) Midway, USS Ranger in USS Theodore R. Roosevelt tvorile Perzijsko zalivsko bojno skupino s poveljnikom skupine letalonosilk na krovu USS Midway. USS Saratoga, USS J. F. Kennedy in USS America so tvorile bojno silo Rdečega morja s poveljnikom skupine letalonosilk na krovu USS J. F. Kennedy. V februarju se je letalonosilka America pridružila bojni skupini Perzijskega zaliva in zagotovila bojno podporo pričakovani kopenski ofenzivi (es.rice.edu/projects/Poli378/Gulf/gwtxt_ch7.html).

Zavezniške flotne sile na območju Perzijskega zaliva je predstavljalo: šest letalonosilk, na katerih je bilo vkrcanih šest ekspedicijskih eskadrilj težkih palubnih jurišnikov A-6E, dve eskadrilji lahkih palubnih jurišnikov A-7E, pet eskadrilj lovskih bombnikov F/A-18, sedem eskadrilj lovcev F-14, dve eskadrilji letal za zgodnje radarsko odkrivanje E-2C, dve eskadrilji letal za protielektronski boj EA-6B, dve eskadrilji protipodmorniških letal S-3A in več eskadrilj letal-cistern za oskrbovanje drugih letal v zraku, dve bojni ladji, 12 križark, 15 rušilcev, 38 fregat, šest korvet, dve ladji obalne straže, 41 ladij za

oskrbovanje flote, tri bolniške ladje, 23 desantnih ladij, 14 protiminskih ladij, devet raketnih topovnjač in nekaj podmornic na jedrski pogon, ki so igrale pomembno vlogo v udarnem bojevanju in izvajanju različnih misij v podporo operaciji Puščavski ščit in kasneje operaciji Puščavski vihar.

Dodatno premoč zavezniških pomorskih sil so predstavljale sodobne površinske ladje, opremljene z raznovrstnim topniškim in raketnim orožjem, brezpilotnimi izvidniškimi letali ter drugimi sodobnimi orožji in opremo (Žabkar, 1991(8/9): 27-28).

6.1.2.2 Iraške pomorske sile

Iraško floto so pred začetkom spopada sestavljali: dva minolovca T-43, trije minolovci razreda evgenija, štirje rečni minolovci, sedem raketnih čolnov razreda osa-I, osa-II, tri patroljne ladje, štirje torpedni čolni, štirje patroljni čolni polučat, štirje patroljni čolni žuk, šolska ladja - fregata, tri desantne ladje razreda polnočni, tovorna ladja, pet patroljnih ladij razreda nuruyat in okoli 120 čolnov različnih tipov.

Največjo grožnjo koalicijskim pomorskim silam je predstavljalo sedem raketnih čolnov in štirje torpedni čolni, opremljeni s protiladijskim orožjem večjega kalibra. Med invazijo na Kuvajt pa naj bi si Iranci dodatno pridobili še šest kuvajtskih raketnih topnjač tipa TNC-45, dve raketni korveti FPB-57, 30 patroljnih čolnov in šest amfibij razreda wintchester (Žabkar, 1991(8/9): 27).

6.1.3 Načrt pomorskih operacij

Ključne osnove koalicijskih načrtov bojevanja so bile zračne operacije, kopenske operacije in amfibijski napad, ki se je razvil v del koalicijskih načrtov prevare iraških sil. Poleg podpore zračnim operacijam je bil glavni cilj NAVCENT-a razviti in ohraniti sposobnosti amfibijskega napada. Kljub temu da do tega napada ni prišlo, pa je bila potrebna verodostojnost grožnje amfibijskega napada, ki bi prepričala Irak, da zagotovi večji del svojih vojaških sil za obrambo pred to grožnjo. Izvajanje amfibijskega napada je predhodno potrebovalo obsežno delovanje v protipovršinskem bojevanju, minske protiukrepe in pomorsko podporno obstreljevanje.

Ključne naloge v prvi in drugi fazi operacije Puščavski vihar (strateške zračne operacije in zagotovitev zračne nadvlade) so bile:

1. izvajanje zračnih operacij;
2. zagotoviti nadzor nad morjem in izvajanje protiminskih ukrepov v severnem delu Perzijskega zaliva;
3. izvajanje napadov na obalne strukture, ki ogrožajo pomorske operacije.

Med tretjo fazo - napadi na cilje na kuvajtskem bojevališču- je bila naloga NAVCENT-a, da izvaja naloge, zapisane v prvi in drugi fazi, kot tudi izvajanje napadov na iraške kopenske sile z letali in pomorsko podporno obstreljevanje.

Tudi četrta faza, ofenzivna kopenska operacija, je predvidevala izvajanje nalog zapisanih v prvi, drugi in tretji fazi, poleg tega pa tudi izvajanje amfibijskih vpadov in navideznih napadov na kuvajtsko bojevališče ter izvajanje amfibijskega napada blizu Ash Shuaybah.

Z namenom doseči te naloge je NAVCENT zadal naslednje naloge poveljnikom bojne skupine Perzijskega zaliva in Rdečega morja:

1. izvajati pomorske operacije v obrambo koalicijskih kopenskih, zračnih in pomorskih enot;
2. podpirati pomorske prestrežniške operacije;
3. zagotoviti pomorsko taktično letalstvo in napade s tomahawki zoper iraške sile;
4. oblikovati pomorski nadzor ladjevja na označenih območjih in zagotoviti zračno obrambo koalicijskega pomorskega prevoza;
5. koordinirati in zagotoviti naloge bojnega iskanja in reševanja v Rdečem morju in Perzijskem zalivu (http://es.rice.edu/projects/Poli378/Gulf/gwtxt_ch7.html).

6.1.3.1 Protipovršinsko bojevanje

Protipovršinsko bojevanje je igralo pomembno vlogo v osvoboditvi Kuvajta. Medtem ko so koalicijske pomorske sile nadaljevale pomorske prestrežniške operacije, je ameriška vojna mornarica ob pomoči Britanske kraljeve mornarice, Kuvajtske mornarice in Kraljevih Saudskih pomorskih sil, uničila iraško vojno mornarico.

Iraške pomorske in letalske protiladijske kapacitete so predstavljale grožnjo koalicijskim pomorskim silam v Perzijskem zalivu. Glavne iraške pristaniške zgradbe in

pomorske baze, iz katerih bi površinske bojne ladje lahko delovale, so bile koncentrirane blizu Al Basrah, vzdolž obale Shatt Al-Arab, edinega iraškega izhoda na Perzijski zaliv. Iračani so imeli prav tako tudi možnost uporabe kuvajtskih pristanišč in zgradb, številne naftne ploščadi v severnem delu Perzijskega zaliva kot baze za manjše operacije s čolni. V zalivski vojni je iraška pomorska moč ležala v njeni sposobnosti izvajanja manjših operacij s čolni, raketnih napadih, mnskem bojevanju in terorističnih napadih zoper ladjevje v severnem Perzijskem zalivu. 13 iraških raketnih čolnov je predstavljalo posebno grožnjo koalicijskim pomorskim silam, saj so bili opremljeni z izstrelki Styx in Exocet. Preostalih 165 iraških pomorskih ladij pa je bilo večinoma patroljnih čolnov, minonosilcev ter amfibijska in pomožna plovila.

Uničenje iraške površinske grožnje je bil predpogoj za premik letalonosilk v Zalivu naprej proti severu, s čimer bi omogočili pomorski letalski sili, da se le-ta čim bolj približa ciljem in se pripravi za potencialni amfibijski napad. Drugi vzrok za uničenje iraške grožnje pa so bile ameriške in britanske minolovke in druge ladje za odkrivanje min, za katere je bilo uničenje iraškega ladjevja pogoj, da so imele neoviran dostop v sovražnikovih vodah. Čiščenje poti skozi minska polja je omogočalo kasnejši možni amfibijski napad in pomorsko podporno obstreljevanje.

Druga visoko prioriteta naloga protipovršinskega bojevanja so bili cilji, ki so vključevali kopensko nameščene protiladijske manevrirne baterije Silkworm, izstrelke zemlja-zrak ter rakete zrak-zemlja.

Na morju je bil vzpostavljen neprekinjen nadzor nad površinskim ladijskim prometom in izključitvena cona 38,6 kilometrov za iraške bojne ladje okoli letalonosilk in območja bojnih logističnih sil, po 15. januarju pa je odsev nove ofenzivne strategije protipovršinskega bojevanja poudaril sledeče cilje: uničevanje vseh iraških površinskih vojnih ladij in mino-polagalcev; potisniti iraške površinske sile v severnem delu Perzijskega zaliva od juga proti severu; preprečiti Iraku uporabo naftnih ploščadi v vojaške namene ter preprečiti napade ali grožnje zoper koalicijske sile in države v Zalivu.

V protipovršinsko bojevanje so bile vključene koalicijske površinske ladje ter letalstvo z letalonosilk, pomorsko patroljno letalstvo, letala bojne zračne patrolje in helikopterji, katerih glavna naloga v Perzijskem zalivu je bila odkrivanje min, površinsko

izvidovanje in zasledovanje, izvidovanje naftnih madežev⁷ in ofenzivno protipovršinsko bojevanje.

Iraška pomorska grožnja je bila uničena v t.i. »Bitki za Bubiyan«. Do 2. februarja je bilo uničenih ali onesposobljenih vseh 13 iraških površinskih ladij, ki bi bile sposobne s protiladijskimi raketami ogroziti koalicijsko ladjevje. Popolni pomorski nadzor nad severnim Perzijskim zalivom je bil razglašen 8. februarja. Preostanek iraških pomorskih enot je izvajal manjše osamljene akcije na morju.

6.1.3.2 Protizračno bojevanje

Omejen reakcijski čas, ki so ga povzročale kratke razdalje med iraškimi letališči in koalicijskimi pomorskimi silami, je zahteval, da so se zavezniške enote raje kot na krovno lansirane oziroma kopensko lansirane prestreznike obrnile na letala bojne zračne patrolje. Relativno omejen zračni prostor nad Perzijskem zalivom je dovoljeval uporabo najhujših, določenih operativnih območij. Geografska omejitev in potreba po pozitivni identifikaciji tarče pred bojem sta preprečili uporabo standardnih flotnih zračnoobrambnih taktik. Namesto tega so bile ustanovljene fiksne postaje bojnih zračnih patrolj v centralnem in severnem Perzijskem zalivu. Te postaje so delovale 24 ur na dan in so bile oblikovane za takojšen odgovor na iraške grožnje.

Na koalicijske protizračne operacije v Rdečem morju in Perzijskem zalivu so vplivale iraške protiladijske kapacitete. Irak je imel štiri tipe zračno-prenosnih protiladijskih platform: 32 letal F-1 oboroženih z raketami tipa Exocet, štiri bombnike dolgega dosega oborožene z izstrelki Silkworm, 25 letal Su-24 oboroženih z As-7/9, 14 raket zrak-zemlja ter lasersko vodene bombe.

Glavna naloga poveljnika za protizračno bojevanje je bila vzpostavitev in ohranitev zračne premoči nad Perzijskim zalivom. Za zagotovitev te naloge pa so bili zastavljeni sledeči cilji:

⁷ Izvidovanje naftnih madežev, ki so jih izvajali helikopterji, je postalo prioriteta naloga po 5. februarju. Helikopterji so tako imeli nalogo, da posnamejo poškodovane naftne terminale in obseg morske onesnaženosti. Te naloge so omogočile omejitev širjenja naftnih madežev ter izdelavo poročil o izlivanju nafte in dokumentiranje iraške uporabe nafte kot oblika naftnega terorizma (http://es.rice.edu/projects/Poli378/Gulf/gwtxt_ch7.html).

- ohraniti zračni nadzor nad Perzijskim zalivom, Omanskim zalivom in severnim Arabskim morjem;
- odkriti, identificirati, prestreči ali spremiti vsa letala, ki so vstopila v nadzorno območje bojne skupine Perzijskega zaliva;
- zagotoviti zaščito za koalicijske sile protizračnega bojevanja, ki so delovale v nadzornem območju bojne sile;
- vzpostaviti zračni nadzor za koalicijske zračne sile, ki delujejo nad Perzijskim zalivom.

Dnevno je bila naloga Poveljstva za protizračno bojevanje izvajanje postopkov razlikovanja koalicijskih letal, ki so se vračala z misij nad Irakom, od sovražnikovih letal. Zračni kontrolorji so nadzorovali na stotine letal, ki so vstopala v zračni prostor nad Rdečim morjem in Perzijskim zalivom, vključno z bojnimi patroljnimi letali, letali za zgodnje opozarjanje, tankerji, letali za protipovršinsko bojevanje in helikopterji. Označeni koridorji in letni profili so se izkazali kot ključna metoda, s katero so ločevali prijateljska letala od potencialnih sovražnih. Omenjena metoda je zahtevala, da so letala koalicijskih sil, ki so se vračala z misij, letela znotraj določenih omejitev nadmorskih višin in hitrosti vzdolž koridorjev poleta.

Potrebe protizračnega bojevanja po odkrivanju sovražnika v Perzijskem zalivu so bile izredno kompleksne in zahtevne. Znatno število ladij je bilo delno ali v celoti namenjeno za protizračno delovanje. Poleg zagotavljanja popolnega nadzora so ladje s svojimi radarji nadzorovale na stotine letal in helikopterjev, ki so leteli v številnih misijah nad Zalivom.

6.1.3.3 Protiminsko bojevanje

Pet mesecev operacij Puščavski ščit je omogočilo Iraku, da je razvil obširni obrambni sistem v Kuvajtu. Iraške grožnje z minami so vplivale skoraj na vse pomorske operacije med zalivskim konfliktom. Po pričetku operacije Puščavski vihar je bila glavna naloga koalicijskih sil očistiti poti do kuvajtske obale. Odstranitev min je bil predpogoj za izvajanje pomorskega podpornega obstreljevanja in potencialnega amfibijskega napada. Pred začetkom operacij Puščavski ščit in Puščavski vihar naj bi imel Irak od 1.000 do 2.000 min, pri čemer je imel 11 različnih vrst min, med katerimi so bile tudi ruske kontaktne mine, magnetne in akustične mine, hkrati pa je posedoval tudi kopenske in

zračne platforme za njihovo nameščanje. Pomorske minsko razpršilne sisteme so predstavljali: minopolagalci, izkrcne ladje (landing craft), pomožne ladje in majhni čolni.

Iraški helikopter Super Frelon je postal eden izmed glavnih zračnih minopolagalcev, druge možne polagalne platforme pa so predstavljali helikopterji Hip in bombniki B-6.

Iraška minsko namestitvena strategija je bila osredotočena na varovanje bokov morskih meja pred potencialnim amfibijskim napadom. Irak je začel z namestitvijo min v severnem delu Perzijskega zaliva pozno novembra. Iračani so uporabljali dve glavni metodi minskih operacij na morju. Ustvarili so polja globinskih min ter linije posameznih min za varovanje logističnih pomorskih komunikacijskih poti ter varovanje kuvajtske obale pred amfibijskim napadom. Poleg nameščenih min so Iračani namensko uporabili nekaj plavajočih min⁸, ki bi se v primeru južnih tokov lahko približale in uničile oziroma nevtralizirale koalicijsko ladjevje.

Po nevtraliziranju iraškega vojnega letalstva so bile plavajoče (drifting) mine ena izmed glavnih groženj koalicijskih pomorskih plovil, ki so delovale v Zalivu izven dosega protiladijskih raket.

⁸ Iraški konstruktorji so pri projektiranju plavajoče mine največ pozornosti namenili zmanjšanju njene vidljivosti in povečevanju rušilnega učinka na ladijski trup. To so dosegli tako, da so na poseben način oblikovali eksploziv, ki ga niso vlili v sferično posodo, temveč so kocke eksploziva zložili v obliko križa. Eksploziv so potisnili globlje pod površino morja, vžigalnik pa oblikovali v obliki širokega obroča, ki je vodoravno plaval na morski površini. Na spodnji del mine so dodali balastno utež. Vžigalnik v obliki obroča je za vrednost premera obroča povečal radij delovanja mine, saj je do eksplozije prišlo takoj, ko se je ladijski trup dotaknil katere koli točke obroča (Žabkar, 1991 (8/9): 27).

Slika 1: Prikaz iraških minskih polj

Vir: prirejeno po <http://www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/gulf/art/maps4b.gif>

V sklopu protiminskih ukrepov se je načrtovalna skupina za protiminske ukrepe osredotočila na podporo potencialnemu amfibijskemu napadu severno od Ash Shuaybah na kuvajtski obali. Ta amfibijski napad je bil kasneje odpovedan in ponovno načrtovan na otoku Faylaka. Naloga skupine za protiminsko ukrepanje je bila zagotoviti varno pot za bojno ladjo Missouri, katere naloga je bila izvesti pomorsko podporno obstreljevanje in prepričati Iračane, da se načrtuje amfibijski napad.

Površinske minske protiukrepe so izvajale USS Avenger, USS Aggressive in USS Acme ter minolovke, medtem ko so zračne minske protiukrepe izvajali helikopterji tipa MH-53E. V Zalivu so delovale tudi skupine za odstranjevanje eksplozivnih sredstev, ki pa so jih predstavljale ameriške in avstralske enote za nevtraliziranje, uničenje odkritih min.

Minolovke so pri iskanju min uporabljale sonar za odkrivanje min tako v plitvih kot v globokih vodah Perzijskega zaliva. Poleg sonarja so minolovke uporabljale tudi sistem

za nevtraliziranje min. Sistem sestavlja daljinsko vodeno plovilo, opremljeno s sonarjem in dvema televizijskima kamerama za iskanje min, eksplozivna sredstva za nevtraliziranje min in škarje za rezanje kablov, tako da se mina dvigne na površje za uničenje.

Odkrivanje in uničevanje min s pomočjo helikopterjev je potekalo s pomočjo vlečne vrvi z mehanično napravo za striženje, ki je v morju prestrigla vrvi in spustila mine, da so se le-te dvignile na površje za uničenje. Poleg omenjene metode uničevanja min, so helikopterji uporabljali še eno. Helikopterji so pri minskem čiščenju uporabljali akustične in magnetne minsko protiukrepne sani, ki so posnemale ladijske propelerje in magnetne oznake in s tem sprožile mine.

Pred začetkom operacije Puščavski vihar je bila sposobnost ameriških sil zbrati obveščevalne podatke o lokaciji iraških minskih polj oziroma opazovati in preprečiti minske aktivnosti zmanjšana zaradi omejitev pomorskih in zračnih operacij v severnem delu Perzijskega zaliva. Koalicijske sile so se ob začetku konflikta izogibale potencialnemu izzivanju iraških sil, zato je bilo gibanje omejeno na območje 123 kilometrov južno od kuvajtsko-saudske meje. Podobne omejitve so bile tudi za polete letal, ki so bili omejeni na območje 88 kilometrov od kuvajtsko-saudske meje. Tovrstne omejitve so preprečevale zbiranje obveščevalnih podatkov o iraškem delovanju.

Koalicijske sile so pričele s protiminskimi ukrepi 16. februarja 96 kilometrov vzhodno od kuvajtske obale. Naloga je bila očistiti 24 kilometrov dolgo in 9144 metrov široko pot južno od otoka Faylaka. Pri izvajanju protiminskih ukrepov so koalicijske sile dvakrat naletele na mino, pri čemer sta bili resneje poškodovani USS Tripoli in USS Princeton, ki sta naleteli na enega od šestih 240 kilometrov dolgih lokov, ki so se raztezali od otoka Faylaka pa vse do kuvajtsko-saudske meje. Znotraj loka so bile odkrite štiri dodatne linije min, kar pomeni, da je bilo položenih več kot 1.000 min, še preden se je začela operacija Puščavski vihar.

Kljub temu da iraška minska polja niso bila nameščena tako, da bi maksimizirala učinkovitost in da so bile mnoge mine nameščene nepravilno, je imelo minsko bojevanje izredno velik vpliv na učinkovitost koalicijskih pomorskih operacij v Perzijskem zalivu. Relativno kratka kuvajtska meja in velike iraške zaloge min so povzročale, da so koalicijske sile protiminske ukrepe izvajale medtem, ko so jih

ogrožale rakete, artilerija in napadi z majhnimi čolni z utrjene obale (http://es.rice.edu/projects/Poli378/Gulf/gwtxt_ch7.html).

6.1.3.4 Pomorsko podporno obstreljevanje

Kot obrambo zoper amfibijski napad koalicijskih sil je Irak namestil velik delež svojih čet in orožja vzdolž kuvajtske obale. Tovrstna namestitev iraških enot je bila izpostavljena močnemu mornariškemu obstreljevanju. Kombinacija lokalnih hidrografskih značilnosti in iraške grožnje z minami je izključevala učinkovito uporabo 127-milimetrskih topov zoper obalne tarče, zato so morale bojne ladje v operacijah podpornega obstreljevanja uporabljati svoje 406-milimetrske topove. Nizka globina morja v določenih območjih je zadrževala bojne ladje nekaj milj od obale, izven učinkovitega dosega 127-milimetrskih topov, medtem ko je iraško minsko polje onemogočalo prosto gibanje ladij vzdolž obale.

Naloge pomorskega podpornega obstreljevanja so bile pomembne tako za potencialni amfibijski napad kot tudi za kopenske sile in so bile razdeljene na štiri večja področja: mejno območje med Kuvajtom in Saudsko Arabijo, območje Ras Al-qul'ayah, severno področje Ash Shuaybah in otok Faylaka.

Med operacijo Puščavski vihar so bojne ladje izvajale tri vrste pomorskega podpornega obstreljevanja:

- v naprej določeno obstreljevanje ciljev;
- obstreljevanje ciljev glede na priložnost;
- obstreljevanje, ki so ga zahtevale kopenske sile.

Pred 15. februarjem so bile naloge pomorskega podpornega obstreljevanja osredotočene na uničevanje poveljniškonadzornih in komunikacijskih kapacitet in radarskih mest, po začetku kopenske ofenzive pa je bila prioriteta naloga pomorskega podpornega obstreljevanja uničevanje artilerijskih položajev, skladišč streliva, logističnih mest, baterij protiladijskih izstrelkov tipa Silkwarm in enot na položajih na obali.

6.1.3.5 Amfibijsko bojevanje

Posebna geografska in vojaška situacija v Perzijskem zalivu je pomenila, da bo potencialni amfibijski napad izveden zoper težko branjeno obalo. V območjih blizu obale so Iranci namestili podvodne ovire, mine, bodečo žico z namenom poškodovati izkrcna plovila in vozila, obenem pa so v skladu s konceptom sprejema nasprotnikovega desanta pripravili rezervoarje nafte za izlivanje v morje, ki naj bi jih v kritičnem trenutku zažgali, hkrati pa aktivirali tudi eksplozije z nafto, kerozinom in drugimi naftnimi derivati napolnjene tankerje strateške rezerve.

V priobalnih vodah so bile nameščene še dodatne mine in bodeča žica, ki bi zaustavile pehoto, na obali pa so iraški branitelji izkopalni linije rovov, jarkov in bunkerjev, v urbanih območjih severno od Ash Shuaybah pa utrdili zgradbe. Minska polja, protitankovski jarki, zakopani tanki in bodeča žica so ovirali obalne izhode. V ozadju so stale v pripravljenosti artilerijske in mobilne rezervne enote za izvajanje protinapada. Približno tri pehotne divizije so bile namenjene obrambi kuvajtske obale. Dodatna iraška pehotna divizija je branila obalo severno od mesta Kuvajt. Omenjene divizije je krepila še 5. mehanizirana divizija v rezervi blizu mesta Al Ahmadi. Podobna obramba je bila na otoku Faylaka in otoku Bubiyan.

Amfibijske sile zavezništva je predstavljalo 36 ladij, od tega 31 amfibijsko napadnih ladij in pet vojaških poveljniških ladij. Na krovu ladij je bil napadni ešalon 4. in 5. marinske ekspedicijske brigade in 13. marinska ekspedicijska enota. Poleg 31 amfibijskih ladij so imele koalicijske sile še eno ladjo za popravila, 17 ladij na zračno blazino in 13 izkrcnih plovil. Izkrcno silo je predstavljalo okoli 17.000 marincev, pet pehotnih bataljonov ter podporno orožje, vključno s tanki, protitankovskimi vozili in lahкими oklepniki.

Z začetkom operacije Puščavski vihar so se načrtovanja potencialnega amfibijskega napada intenzivirala. V primeru obširne kopenske operacije bi se pojavila potreba po zagotovitvi varne poti do kuvajtske obale zaradi logistične podpore kopenskim enotam. Raje kot zateči se k celotni logistiki iz Saudske Arabije je pomorsko poveljstvo dajalo prednost dostopnim logističnim bazam na morju. Končni načrt je zahteval od amfibijskih sil, da izvedejo amfibijski napad severno od Ash Shuaybah, fiksirajo

sovražnikove enote vzdolž kuvajtske obale, uničijo sovražnikove enote v obalnih oporiščih ter zajamejo pristaniške zgradbe v Ash Shuaybah za logistične potrebe. Glede na pričakovano hitrost napredovanja kopenske ofenzive je bilo predvideno izkrcanje amfibijskih enot četrty dan po začetku kopenske ofenzive. Amfibijski napad naj bi se naslonil na helikopterske valove, ki bi zavarovali označena izkrcna mesta na obali od zaledja. Problem je bil omejen doseg delovanja helikopterjev, zaradi česar bi se morale amfibijske ladje približati obali in delovati na območju, ki je bilo pokrito z minami. Možna bi bila izvedba tudi napada preko horizonta, ki vključuje izvajanje helikopterskih in površinskih napadnih valov v določeni oddaljenosti od obale.

Po nekaterih ocenah naj bi glavni napad potreboval sprva okoli deset dni za čiščenje poti skozi iraška minska polja ter nato še tri do pet dni pomorskega podpornega obstreljevanja in zračnih napadov, da bi nevtralizirali iraško obalno obrambo. Obalno bombardiranje in zračni napadi bi nato zagotavljali podporo enoti za protiminske ukrepe, katere temeljna naloga bi bila očistiti območje z minami v priobalnih vodah v območju dosega iraške kopenske artilerije.

V kasnejših načrtih je bil amfibijski napad izključen iz začetnega kopenskega napada, vendar pa so enote amfibijskih sil ostale v pripravljenosti za potencialni napad na Ash Shuaybah.

Poleg izvajanja vaj so amfibijske enote izvedle pet akcij med operacijo Puščavski vihar, in sicer vpad na otok Umm Al Maradim od 20. do 26. februarja 1991, kot podpora kopenski ofenzivi, pa so izvedle vpad na otok Faylaka, navidezne napade blizu pristanišča Ash Shuaybah, z namenom zadržati iraške čete vzdolž kuvajtske obale in izvedle vpad in navidezni napad na otok Bubiyan (es.rice.edu/projects/Poli378/Gulf/gwtxt_ch7.html).

6.2 ZRAČNE OPERACIJE

Zračne sile Združenih držav Amerike in Skupni štab v Washingtonu ter njihovi predstavniki v Riadu so bili osnova za načrtovanja zračnih operacij. Osnovno načrtovanje za zračno delovanje se je začelo z iraško invazijo in se nadaljevalo jeseni leta 1990 predvsem z zbiranjem podatkov, da bi odkrili najboljše lokacije za napade letal F-117 in vstopne točke za lasersko vodene bombe.

Za zračne operacije je bilo na voljo preko 2.400 letal zavezniških sil. Posamezne države so si pridržale pravico do zavrnitve sodelovanja pri določeni misiji, kar so izkoristile predvsem islamske zavezniške sile, ki so odklonile sodelovanje pri bombnih napadih na območju Iraka. Poleg letal je bilo za uspešno izvajanje zračnih operacij potreben sistem JSTARS (Joint Surveillance and Target Attack Radar System – Radarski sistem za opazovanje in napad na cilje združenih sil), ki je bil v začetku vojne še vedno v razvoju, vendar pa sta bili kljub temu uporabljeni dve E-8 JSTARS, ki sta učinkovito identificirali kopenske cilje in jih posredovali drugim poveljniškonadzornim letalom AWACS. Ta zračno prenosni radarski sistem je pokrival 30.000 kvadratnih kilometrov vsakih 30 sekund in je imel sposobnost identificiranja premičnih ciljev. Iz svojega območja nad severno Saudsko Arabijo je sistem JSTARS lahko nadzoroval celotno kuvajtsko bojevališče, operacije na območju As Salman v zahodnem delu Iraka ter operacije v mestu Kuvajt.

Po iraški invaziji na Kuvajt so Združene države Amerike napotile na operativno območje CENTCOM-a številne pomorske in zračne sile ter povečale stopnjo pripravljenosti sil zunaj jugozahodne Azije. Hkrati je bil izdelan načrt »Instant Thundre«, ki je bil osnova za obsežne zračne operacije v okviru operacije Puščavski vihar.

Cilj koalicijskih sil je bil doseči premoč v zraku in paralizirati iraško vodstvo in poveljniško strukturo.

6.2.1 Faze napada

TABELA 1: Faze napada

Faza		Cilj
I. faza	Strateške zračne operacije	Uničenje iraške poveljniško nadzorne mreže, zračnega letalstva, oskrbovalnih poti, jedrsko-biološko-kemične proizvodnje, enot Republikanske garde.
II. faza	Premoč v zraku	Poraz iraškega vojnega letalstva, sovražnikovih oskrbovalnih poti.
III. faza	Bojišče	Uničenje sovražnikovih oskrbovalnih linij, enot Republikanske garde in drugih iraških enot.
IV. faza	Kopenska ofenziva	Osvoboditev Kuvajta, uničenje iraških kopenskih sil.

Vir: McCausland (1993: 25).

Osnovni načrt »Instant Thunder« je bil oblikovan z namenom, da se v enem tednu uniči 84 strateških ciljev v Iraku. Načrt je predvideval, da bodo zračni napadi paralizirali iraško vodstvo, zmanjšali njihove vojaške kapacitete in nevtralizirali njihovo voljo do bojevanja.

6.2.2 Cilji napada

Načrt zračnih operacij je predvideval doseganje petih vojaških ciljev:

1. izolirati in onеспособiti iraški režim, poveljniške kapacitete, energijske proizvodne kapacitete, ki zagotavljajo energijo za vojaške in druge industrijske sisteme povezane z vojsko, telekomunikacije in sistem C3I⁹;

⁹ Sodelovanje poveljevanja, nadzora, komunikacij in obveščevalne dejavnosti pomeni, da v sodobnem času ni možno ločiti poveljevanja in nadzora od pomembne vloge, ki jo igrajo komunikacije in obveščevalna dejavnost. Po definiciji je C³I sposobnost poveljnika na bojišču, da sprejme pravo odločitev, osnovano na položaju tako sovražnikovih kot lastnih sil, sposobnosti prevesti sprejeto odločitev v povelja in navodila ter prenesti te ukaze na najhitrejši način do svojih podrejenih ter obenem zagotoviti, da so ukazi jasno razumljeni. Ko je ta proces končan, mora biti poveljnik sposoben sprejeti odziv, tako da lahko izda nove ukaze in usmeritve (IMADE, 1993 (2): 592).

2. pridobiti in ohraniti prevlado v zraku, ki omogoča nemoteno izvajanje operacij, uničiti strateški integrirani sistem zračne obrambe, radarska mesta, rakete zemlja-zrak, nadzorne centre integriranega sistema zračne obrambe;
3. uničiti jedrsko-biološko-kemično proizvodnjo, skladišča in njeno raziskovalno dejavnost;
4. uničiti iraške ofenzivne vojaške kapacitete: vojaško proizvodnjo in skladišča, rakete tipa Scud in lanserje, naftne rafinerije, pomorske sile in pristanišča;
5. napasti iraške sile, mostove, železnice ter enote Republikanske garde.

6.2.3 Izvajanje načrta

Po predvidevanjih Poveljstva za srednjo Evropo naj bi bile prva, druga in tretja faza izvedene v roku 18-ih dni. Glavni napadi v prvi fazi - strateška zračna kampanja - naj bi potekali šest dni, sledila naj bi druga faza, katere cilj je zagotoviti zračno premoč nad kuvajtskim bojevališčem in bi trajala približno en dan. Tretja faza, ki je predvidevala zmanjšanje iraške bojne učinkovitosti za polovico znotraj kuvajtskega bojevališča, pa naj bi izpolnila svoje cilje v desetih do dvanajstih dneh. Četrta faza je načrtovala napade zračnih sil v podporo kopenskim manevrom. CENTCOM je zasnoval četrto fazo - ofenzivne kopenske operacije - na osnovi predvidevanj, da bodo zračne sile zmanjšale iraško bojno učinkovitost za polovico, paralizirale Sadama Huseina in njegove sile ter onemogočile oblikovanje ustrezne, učinkovite obrambe oziroma protiofenzive. V kolikor bi do kopenske ofenzive prišlo, bi le-to koalicijske sile bojevale pod svojimi pogoji, trajala pa bi zgolj nekaj dni.

6.2.4 Na predvečer zračne vojne

Ob začetku operacije Puščavski vihar je bilo v regiji 2.430 letal s fiksnimi krili. Letala ameriškega vojnega letalstva so bila razmeščena znotraj Saudske Arabije in v številnih drugih zalivskih državah. Lokacija letal je bila odvisna od njihove vloge znotraj operacije. Letala z gorivom in izvidniška letala ter posebna bojna letala F-117A, EF-111 in F-111F so bila nameščena blizu Rdečega morja v Saudski Arabiji, letala F-15C in F-15E so se nahajala relativno blizu iraške meje, kjer so imela največji doseg, medtem ko so bila letala A-10 nameščena blizu kuvajtskega bojevališča, kar jim je omogočalo hitro reakcijo glede na dogodke na bojevališču.

Območja delovanja letalonosilk na pričetku operacije Puščavski vihar so bila sledeča:

- letalonosilke J.F. Kennedy, Saratoga, America so delovale v Rdečem morju;
- letalonosilke Midway, Ranger in T. Roosevelt, pa so delovale v Perzijskem zalivu.

Poleg letalstva iz šestih letalonosilk so letala EP-3 in EA-3B izvajala misije protielektronskega bojevanja v podporo ofenzivnim napadom, medtem ko so letala P-3C izvajala številne izvidniške operacije, na bojevališču pa so bila prisotna tudi številna letala ameriškega mornarskega korpusa na krovu amfibijskih ladij v Zalivu in v bazah na kopnem (es.rice.edu/projects/Poli378/Gulf/gwtxt_ch6.html).

Poleg koalicijskih zračnih operacij, ki so se izvajale iz območja Zaliva, je bilo veliko operacij začelih iz baz v Evropi in južnega dela Turčije. V prvih tednih po iraški invaziji na Kuvajt so načrtovalci koalicijskih sil razvili koncept o ustanovitvi baze za podporo protielektronskemu bojevanju v Incirliku v Turčiji. Kasneje je prišlo do oblikovanja Združenih namenskih sil »Dokazana moč« (JTFPF - Joint Task Force Proven Force), ki so jih sestavljala izvidniška, lovska, bombniška letala ter letala C3 in letala za protielektronsko bojevanje. Operacija »Dokazana moč« je vključevala preko 300 letal in je pomenila pripravljenost Turčije, da le-ta podpre vojaške operacije zoper Irak. Te operacije so odprle »drugo fronto« v severnem delu Iraka, napadale cilje v osrčju sunitskega območja, ki ga je bilo sicer težko doseči, hkrati pa so preprečile Iračanom uporabo letališč na severu

(McCausland, 1993: 26-27; es.rice.edu/projects/Poli378/Gulf/gwtxt_ch6.html).

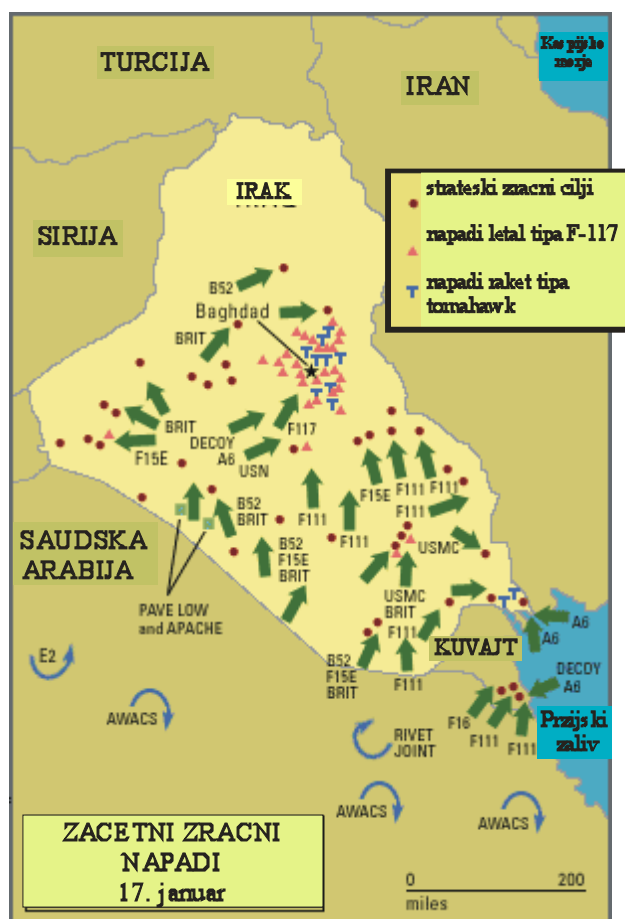
6.2.5 Začetek zračnih napadov

Sedemnajstega januarja so bile koalicijske sile pripravljene na začetek največjega zračnega napada po drugi svetovni vojni. Več kot 160 zračnih tankerjev je delovalo v območju izven dosega iraških radarjev za zgodnje opozarjanje, medtem ko so izvidniška letala 24 ur na dan zagotavljala nadzor nad Irakom in Kuvajtom. Še preden so lovska letala napadla iraške cilje, so trije helikopterji tipa MH-53J Pave Low vodili devet jurišnih helikopterjev na nalogo v južnem delu Iraka, katerih cilj je bil uničenje dveh radarskih mest za zgodnje opozarjanje. Skupina helikopterjev organizirana v Namenske sile Normandija (Task Force Normandy) je ob 3.22 napadla in uničila iraške radarske položaje. Pred in nad helikopterji so letela letala F-117, ki so devet minut pred tretjo uro zjutraj spustila prve bombe na centre zračne obrambe v južnem in zahodnem Iraku. Helikopterski in letalski napadi so napravili vrzeli v iraškem

radarskem pokrivanju in C2 mreži ter tako omogočili nadaljnje napade letal. Ob 3.00 so letala F-117A odvrгла prve bombe na Bagdad, temu pa so sledili napadi raket tipa tomahawk.

Začetna naloga koalicijskih zračnih sil je bila uničiti iraški sistem zračne obrambe. Zaradi groženj in potreb po zmanjšanju števila žrtev na minimum so bila letala F-117A, ki so napadala ponoči, edina letala, ki so napadala cilje v Bagdadu, medtem ko so se dnevni napadi izvajali z raketami tipa tomahawk. Koalicijske sile so kot učinkovito sredstvo za zavajanje sovražnikove zračne obrambe uporabljale vabe¹⁰, zaradi katerih so Iračani vključili radarje, ti pa so koalicijskim silam podali natančno lokacijo njihovega nahajanja in posledično njihovo uničenje.

Slika 2: Prikaz začetnih zračnih napadov 17. februarja 1991

Vir: prirejeno po <http://pbs.org/wgbh/pages/frontline/gulf/art/maps3b.gif>

¹⁰ Prvi tip vabe je bila nekakšna jadralna bomba, ki je imela na nasprotnikovi radarjih enak odsev kot ameriška letala. Drugi tip vabe pa so bili radarski dipoli – odsevniki, ki so jih odvrgli v pravilnih razmkih in tako ustvarili zaveso, skozi katero žarki nasprotnikovi radarjev niso segali (Žabkar, 1991 (1): 31).

Drugi dan operacij se je nadaljeval z napadi na ključne strateške in taktične cilje. Koaliicijske sile so napadale jedrsko-biološko-kemično proizvodnjo, poveljniška mesta, letališča, enote iraške vojske in tri divizije Republikanske garde: mehanizirano pehotno divizijo Tawakalna, oklepno divizijo Hammurabi in Al-Mudinah. Prvič so bojne misije začela izvajati letala Združenih namenskih sil »Dokazana moč«, katerih naloga je bila uničenje radarjev za zgodnje opozarjanje v severnem delu Iraka.

Do konca prvega tedna operacije Puščavski vihar je bilo poškodovanih ali uničenih veliko število strateških in taktičnih ciljev. Iraška strateška zračna obramba in mreža C2 sta bili uničeni, iraški jedrski-biološki-kemični program in proizvodnja sta bila izpostavljena dnevnim napadom, politično in vojaško vodstvo je bilo vedno bolj izolirano, iraške kopenske in pomorske sile pa so bile izpostavljene misijam zavezniških sil, katerih cilj je bil izničiti njihovo sposobnost za izvajanje ofenzivnih operacij.

Težavo zračnim silam so predstavljale predvsem iraške rakete zemlja-zrak in protiletalska artilerija, vendar so začetni napadi na iraška mesta zračne obrambe le-te uspešno nevtralizirali in tako oblikovali »svetišče« za letala, ki so letela nad 3000 metri. Poleg omenjene začetne grožnje sta obstajala še dva faktorja, ki sta nekoliko upočasnila napredovanje zračne operacije: slabo vreme ter težak boj proti raketam Scud.

Zračna premoč je bila pridobljena v prvih dneh operacije Puščavski vihar in razglašena 27. januarja. Zračna premoč je omogočala koaliicijskemu letalstvu delovanje na visokih in srednjih nadmorskih višinah nad Irakom.

Zračni napadi na strateške cilje v Iraku, z namenom odrezati in uničiti bojno učinkovitost iraške vojske, so se nadaljevali. Pričakovane so bile reakcije iraškega vojnega letalstva. Koaliicijske sile so se bale možne zračne ofenzive, z namenom vključiti v boj Izrael, napadov na Dhahran ali Riad tudi z uporabo kemičnega orožja, zato so začele z napadi na utrjene letalske bunkerje. Irak je imel 594 tovrstnih zaklonišč, za nekatere so menili, da so utrjeni v obliki izstrelitvenih silosov, ki so sposobni zdržati učinke in pritisk ob sprožitvi eksplozije taktičnega jedrskega orožja. Večina utrjenih zaklonišč je bila uničenih z uporabo lasersko vodenih bomb, ki lahko predrejo beton in detonirajo znotraj zaklonišča, pri čemer povzročajo katastrofalno eksplozijo, ki uniči zaklonišče in njegovo vsebino od znotraj navzven.

Iračani so uspeli kljub napadom koalicijskih sil prepeljati nekaj letal, predvsem tovornih in transportnih letal v Iran. Koalicija je kot odgovor na to iraško dejanje oblikovala prepreko z zračnimi patroljami med Bagdadom in iransko mejo z letali F-15 in F-14.

V tretjem tednu napadov je prišlo do preobrata. Koalicijske zračne sile so poleg strateških ciljev začele silovito napadati iraške sile na kuvajtskem bojevališču. Napadi so bili koncentrirani v štirih geografskih regijah: strateški cilji v Bagdadu, strateški cilji v severnem Iraku, cilji na lanserje raket Scud v jugozahodnem in jugovzhodnem Iraku ter direktni napadi na iraške položaje v Kuvajtu. Napadi v severnem Iraku so bili načrtovani predvsem zoper letališča in utrjene letalske bunkerje, skladišča jedrskega in kemičnega orožja ter njegovo proizvodnjo, napadi v Bagdadu in okoli njega pa so bili koncentrirani na poveljniška mesta, poveljniškonadzorne mreže, letališča in utrjena zaklonišča.

Znotraj kuvajtskega bojevališča so bile tarča napadov iraške oklepne in mehanizirane enote, artilerijski položaji, štabna mesta, zgradbe C2, podporna vozila in mostovi ter območja skladišč.

Zračni prestrežni napadi so bili organizirani z namenom zmanjšati in upočasniti okrepitev sil in njihovo oskrbo na kuvajtskem bojevališču. Oskrba iraških enot je prihajala od virov zunaj bojevališča, številna skladišča hrane, vode in drugih zalog v Kuvajtu pa so bila tarča zavezniških enot, skupaj s številnimi mostovi čez reki Evfrat in Tigris, ki so bili ključnega pomena pri zagotavljanju oskrbe iraških enot.

Uničenje edine železniške poti, ki je potekala južno od Al Basrah, skozi Az Zubayr v notranjost kuvajtskega bojevališča, in mostov preko rek Evfrat in Tigris je pomenilo zmanjšanje sposobnosti iraških sil pri oskrbovanju.

V četrtem in petem tednu zračnih operacij so se napadi na cilje znotraj kuvajtskega bojevališča nadaljevali in intenzivirali. Iraška mornarica kot učinkovita bojna sila je bila uničena, prav tako tudi iraško letalstvo, večji del zračne obrambe je bil nevtraliziran, sile in enote na bojevališču pa so bile pod stalnimi letalskimi napadi.

6.2.6 Rezultat zračnih operacij

Začetni zračni napadi operacije Puščavski vihar so bili usmerjeni k ustvarjanju pritiska in destruktivnih učinkov zoper iraške vitalno pomembne centre. Primarni cilj napadov je bil uničiti sistem zračne obrambe in preprečiti uporabo kemičnega in biološkega orožja. Dosega zračne premoči je omogočila nemotene zračne napade. Sofisticirani iraški sistem zračne obrambe so koalicijske sile napadle z nevidnimi letali (stealth), letali za elektronsko motenje ter z uporabo številnih vab in precizno vodenih raket. Električni sistem, strukture poveljniškonadzorne mreže, obveščevalni aparat so bili prav tako izpostavljeni napadom nevidnih letal, konvencionalnih letal, ki so uporabljala precizno vodene rakete in manevrirne rakete, medtem ko so enote iraške vojske na kuvajtskem bojevališču postale tarča kasetnih bomb.

Tarča napadov zračnih sil so postale sledeče strukture:

- *Poveljniške strukture*: Iraški rigidni avtoritarni sistem, v katerem je moč odločanja visoko centralizirana in v rokah Sadama Huseina, je povzročil v primeru uničenja pomembne poveljniškonadzorne mreže, ohromitveni učinek za sile na bojišču. Bombardiranje poveljniških struktur je prisililo iraško vodstvo v nenehne premike, ti pa so zmanjšali sposobnost komuniciranja z vojaškimi enotami, prebivalstvom in zunanjim svetom, hkrati pa jih silila v uporabo manj varovanih komunikacij.
- *Proizvodnja elektrike*: Napadi na iraško električno zmogljivost so imeli posledično vpliv na proizvodnjo jedrsko-biološko-kemičnega orožja, delovanje računalniškega sistema, potrebnega za integrirano mrežo zračne obrambe, črpalke, gorivo in nafto za tovornjake, tanke in letala ter na številne druge dejavnosti, ki so v prvih dneh vojne zmanjšale sposobnost odgovora iraških sil na napade zavezništva.
- *Telekomunikacije in poveljniška, nadzorna komunikacijska mreža*: Sposobnost prenašanja natančnih in pravočasnih ukazov do višjih poveljnikov na bojišču se je hitro zmanjšala, predvsem zaradi uničenja poveljniških, nadzornih in komunikacijskih mrež. V Iraku je bil civilni telekomunikacijski sistem oblikovan z namenom služiti režimu in je bil integrirani del vojaškega sistema komunikacij. Približno 60% vojaških kopenskih komunikacij je potekalo preko civilnega telefonskega sistema, uničenje le-tega pa je imelo drastične posledice na področju poveljevanja vojaškim silam.

- *Integrirani sistem zračne obrambe:* Na predvečer začetka zračnih operacij so iraški sistem zračne obrambe sestavljali radarji, prestreza letala, rakete zemlja-zrak in protiletalska artilerija ter računalniški sistem C2. Protiletalska artilerija je bila radarsko ali optično vodena ter nevarna za letala v višini nižje od 3657 do 4572 metrov, medtem pa so rakete zemlja-zrak pokrivalo zračni prostor nad 12.192 metri. Koaliicijske zračne operacije so učinkovito nevtralizirale te sisteme z uporabo taktike, tehnologije in z valom letalskih napadov že v prvih urah bojnih operacij in s tem omogočile relativno varno delovanje v zračnem prostoru nad Irakom in kuvajtskim bojevališčem.
- *Letalske zračne sile in letališča:* Nevtraliziranje zračnih sil vojnega letalstva so koaliicijske sile dosegle z uničenjem letal v zraku in na kopnem. Uničenje se je začelo s prvimi zmagami v zračnem bojevanju ter nadaljevalo z uničevanjem utrjenih letalskih zaklonišč. Po nekaterih podatkih je 109 iraških letal našlo zatočišče v Iranu, 151 je bilo uničenih na zemlji, 33 so jih sestrelila lovska letala, 31 pa jih je bilo uničenih oziroma zajetih s strani zavezništva. Več kot 300 letal je ostalo v Iraku, vendar pa je bila njihova bojna pripravljenost vprašljiva, predvsem zaradi uničenega sistema C3 zračne obrambe.
- *Jedrsko-biološka-kemična proizvodnja in raziskovalna dejavnost:* Primarni cilj skozi celotno vojno je bilo uničenje iraškega jedrsko-biološko-kemičnega orožja in sredstev za njegov prenos. Zračni napadi so predstavljali enega izmed najbolj učinkovitih načinov uničevanja iraških raziskovalnih in proizvodnih kapacitet tovrstnega orožja. Med operacijo Puščavski vihar so koaliicijske letalske sile uničile okoli 75% proizvodnih sposobnosti kemičnega orožja, resneje pa je bila poškodovana tudi raziskovalna in proizvodna dejavnost biološkega orožja.
- *Pomorske sile in pristanišča:* Iraška vojna mornarica je bila uničena v prvih treh tednih operacije Puščavski vihar. Kljub temu da Irak ni imel večjih površinskih vojnih ladij, so glavno grožnjo koaliicijski floti predstavljale protiladijske rakete. S pomočjo zračnih napadov in pomorskega obstreljevanja so koaliicijske sile uničile okoli 87 odstotkov oziroma 143 od 165 iraških površinskih ladij ter 11 od 13 čolnov s protiladijskimi raketami ter s tem onemogočile izvajanje sovražnih ofenzivnih operacij.
- *Naftne rafinerije:* Zmanjšanje iraške sposobnosti predelave in distribucije končnih naftnih proizvodov je vplivalo na zmanjšanje mobilnosti vojaških sil. Letala so opravila okoli 500 poletov na iraške naftne kapacitete, pri čemer je prišlo do okoli 80 odstotnega uničenja.
- *Železnice in mostovi:* V letalskih napadih je bilo poškodovanih ali uničenih okoli 75% mostov, ki so povezovali Irak in kuvajtsko bojevališče, to pa je vplivalo na oskrbo iraških

enot znotraj Kuvajta. Zaradi uničenih mostov je prihajalo do velikih zastojev vojaških konvojev za oskrbo enot, le ti pa so bili pogosto tudi tarča zračnih napadov koalicijskih sil.

- *Iraške vojaške enote in enote Republikanske garde*: Iraške sile znotraj kuvajtskega bojevališča so predstavljale resno grožnjo Saudski Arabiji in drugim Perzijskim državam. Zračne operacije koalicijskih sil so se začele z direktnimi napadi z namenom uničiti, nevtralizirati pomembna iraška mesta artilerije in tankovskih enot in se pripraviti na začetek ofenzivne kopenske operacije. V manj kot šestih tednih je bojno izkušena vojska s številnimi enotami, več kot tisoč tanki in drugimi oklepnimi vozili in artilerijskimi kosi orožja, dobro vkopana v obrambnih položajih, bila izpostavljena številnim zračnim napadom, ki so drastično zmanjšali njeno bojno učinkovitost. Za razliko od rednih divizij iraške vojske, ki so se nahajale na prvi bojni črti, enote Republikanske garde niso bile izpostavljene tako silovitim napadom zavezniških sil. Razlogi za to so ležali v relativno veliki oddaljenosti od koalicijskih baz, boljši opremljenosti, ki je zahtevala daljše polete z večjo potrebo po zračni podpori in večjo stopnjo tveganja.
- *Vojaška industrija in skladišča* so sestavljala več kot 15 % vseh ciljev strateških zračnih operacij. Opravljenih je bilo okoli 2.750 poletov, v katerih je bilo uničenih 30% iraških proizvodnih kapacitet konvencionalnega orožja, ki je proizvajala manjše orožje, artilerijsko orožje, strelivo majhnega in velikega kalibra ter električne in optične sisteme (es.rice.edu/projects/Poli378/Gulf/gwtxt_ch6.html).

Do začetka koalicijskih kopenskih ofenziv je bila narava zračnih napadov jasna. Letala so opravila preko 100.000 poletov in izstrelila vsaj 323 manevrskih izstrelkov na cilje v Iraku in Kuvajtu, odvrгла so preko 88.500 ton streliva, od tega je bilo 6.250 ton »pametnih« bomb (McCausland, 1993: 29).

Sprva so koalicijske sile predvidevale, da bodo prva, druga in tretja faza izvedene v roku 18-ih dni, pri čemer bi strateške zračne operacije trajale šest dni, za doseganje zračne premoči nad kuvajtskim bojevališčem bi potrebovali en dan, tretja faza, ki pa je predvidevala zmanjšanje iraške bojne moči za polovico, pa naj bi potekala deset do dvanajst dni. Časovni okvir določen na začetku zračnih operacij, se je kasneje nekoliko spremenil, saj so zračne operacije do začetka kopenske ofenzive potekale 38 dni, kar pomeni, da so za dosego nalog iz omenjenih treh faz koalicijske zračne sile potrebovale dodatnih dvajset dni, saj predhodni načrti, ki so predvidevali uničenje iraške vojaške moči za polovico niso bili doseženi. Po

nekaterih podatkih, ki so jih objavili zavezniški viri, so ameriški piloti v prvih dneh zračnih napadov napadali makete razmeščene v bližini dejanskih ciljev, ki pa so bili maskirani (Žabkar, 1991 (1): 32).

6.3 KOPENSKE OPERACIJE

Zadnja, četrta faza operacije Puščavski vihar se je začela 24. februarja 1991, po 180-ih dneh pomorskih operacij in 38-ih dneh zračnega bombardiranja. Osnova za izvajanje kopenske ofenzive je bila doktrina »zračno-kopenske« bitke¹¹.

Cilj kopenske ofenzive je bil izgnati iraške sile iz Kuvajta, uničiti enote Republikanske garde znotraj kuvajtskega bojevališča in obnoviti legitimno vlado v Kuvajtu.

6.3.1 Priprava bojevališča

Na začetek kopenskih ofenzivnih operacij so vplivali številni faktorji: namestitev sil in načrtovanje, logistična okrepitev, vremenske razmere, kohezija koalicijskih sil ter priprave na napad. Eden od predpogojev za začetek kopenske ofenzive je bilo uničenje iraške bojne učinkovitosti za polovico. Bojna učinkovitost je vključevala dve vrsti meril, predstavljenih kot število uničenih tankov, oklepnih transporterjev, artilerije, ter kot vpliv koalicijskih napadov na moralo iraških enot znotraj kuvajtskega bojevališča.

Medtem ko so koalicijske zračne sile napadale iraške obrambne položaje, so njene kopenske sile izvajale bojne priprave, izvidovanje z namenom pripraviti bojišče za kopenski napad ter različne akcije, ki so onemogočale iraškim silam poizvedovanje za ključnimi informacijami o položajih zavezniških kopenskih sil.

Sama priprava in oblikovanje bojevališča je namenjena prevzemu pobude, iniciative ter s tem siljenju sovražnikovih enot v boj v skladu s napadalčevim načrtom, pri čemer omogoča

¹¹ Pomen zračno-kopenske bitke je premagati sovražnika z izvajanjem hkratnih ofenzivnih operacij po vsej širini in globini bojišča. Uspeh zračno-kopenske bitke na bojišču je odvisen od štirih osnovnih načel: *pobuda* – vzpostaviti ali spremeniti pogoje boja ali bitke z ofenzivno akcijo; *mobilnost* – sposobnost prijateljskih sil, da delujejo hitreje kot sovražnik; *globina* – obseg operacij v prostoru, času in virih; ter *sinhroniziranost* – ureditev bojnih aktivnosti v času, prostoru z namenom izvajanja maksimalne sorazmernosti bojne moči na določeni točki (http://es.rice.edu/projects/Poli378/Gulf/gwtxt_ch8.html).

Doktrina zračno-kopenske bitke predvideva istočasno angažiranje letalskih in kopenskih sil v ofenzivnih in obrambno-ofenzivnih operacijah. V skladu s tem so opredeljene tudi osnovne naloge letalskih sil: obramba od napadov iz zraka, boj za prevlado v zračnem prostoru, nevtraliziranje ciljev strateškega pomena, izolacija bojišča, neposredna podpora kopenskim silam na bojišču (Krunič, 2002: 41).

napadalcu izkoriščanje sovražnikovih slabosti in svobodno manevriranje po bojevališču. Koncept priprave in oblikovanja vključuje dva vidika: fizično degradiranje sovražnikovih sposobnosti ter psihološke operacije z namenom zavajanja in demoraliziranja sovražnika. Priprava in oblikovanje bojevališča je zajelo tako zračne kot kopenske operacije, katerih ključni cilj je bil oslabitev iraških enot pred začetkom ofenzive (es.rice.edu/projects/Poli378/Gulf/gwtxt_ch8.html).

Strateška preslepitev ali ukana je bila ena izmed temeljnih idej zavezniške ofenzive, katere glavni namen je bil preslepiti iraško vodstvo o smeri glavnega napada. Iračani so celotno strateško pregrupiranje v Kuvajtu in južnem Iraku utemeljili na presoji, da bo glavni zavezniški udar na kopnem usmerjen na luko Al Kuwait, in so v ta namen operativne rezerve iz južnega dela Iraka namestili globlje v Kuvajt in proti obali. Kljub pričakovanju, da bo prišel udar koalicijskih sil v obliki desanta z morja, pa so Iračani predvideli tudi možnost, da bi zavezniki skušali obiti kuvajtsko-saudsko mejno fronto in izvesti preboj skozi suho korito reke Wadi al Batin. Da bi preprečili tovrstni prodor, so ob pričetku vojne na tem območju začeli izvajati številna utrjevalna dela, na območju od Al Salmona do Al Nasiriye pa razmestili še pet divizij (Žabkar, 1991 (3): 17).

Glavna vloga preslepitve je bila dodeljena ameriški floti, katere ladje so od samega začetka sistematično izvajale pomorsko podporno obstreljevanje, razminiranje minskih ovir, amfibijske vpade, vaje in demonstracije.

Operacija preslepitve je vključevala dve vrsti aktivnosti:

1. Delovanje flotnih sil in vkrcane brigade ekspedicijske skupine mornariške pehote vzdolž obale Kuvajta. Koalicijske sile so izvajale naloge razminiranja minskih polj, artilerijskega obstreljevanja obale, napade na obalne radarske postaje, nenadne akcije specialnih sil, desantne naskoke, preko katerih so ustvarjale vtis, da bo zavezniški udar izveden s kuvajtsko-saudske meje, vzdolž obale in morja na kuvajtsko metropolo, v obliki velike trifibijske operacije, ki bi jo izvajali desantni čolni, helikopterji in padalci. Sama operacija preslepitve iraškega vodstva je zahtevala popolno tajnost premikov 18. in 7. korpusa na zahod (Žabkar, 1991 (3): 16; Žabkar, 1991 (10): 72, 73).

2. Z radijskim molkom, maskiranjem premikov enot in prevozov materiala. Pomembna vloga je bila dodeljena letalstvu, ki je izvajalo številne napade vzdolž obale in v Kuvajtskem zalivu (Žabkar, 1991 (3): 16). Načrt o prevari oziroma ukani je pripomogel k uresničitvi taktičnega

presenečenja. Vzorec neprekinjenih zračnih aktivnosti je bil del načrta prevare. Letala koalicijskih sil so izvajala defenzivne prelete v istih orbitah in številu, kot bi jih v primeru ofenzivnih akcij.

6.3.2 Iraški obrambni položaji in glavne razmestitve sil

Iraška kopenska vojska je bila pripravljena braniti kuvajtsko bojevališče. Enote na položajih so oblikovale dva velika obrambna pasova ter številna utrjena mesta in ovire vzdolž obale. Prvi pas je potekal vzporedno z mejo, približno pet do petnajst kilometrov v notranjost Kuvajta, sestavljala pa so ga številna minska polja s protitankovskimi in protipehotnimi minami v širini od 100 - 200 metrov, bodeča žica, protitankovski jarki, okopi ter naftni jarki. Enote v prvem obrambnem pasu so imele nalogo zagotavljati zgodnje opozarjanje in zadrževanje preboja napadalcev. Drugi pas, ki se je nahajal okoli 20 kilometrov za prvim, se je začel severno od mesta Al Khafii in se nadaljeval proti severozahodu, proti naftnim poljem Al Wafrah, vse dokler se ni združil s prvim obrambnim pasom blizu Al Manaqish. Drugi pas je predstavljal glavno obrambno linijo v Kuvajtu. Ovire in minska polja pa so bila zgrajena podobno kot v prvem obrambnem pasu, dodatno okrepitev obrambnega pasu pa so izvajale enote na ravni brigade.

Iraški taktični načrt je bil oblikovan z namenom upočasniti napadalca na prvem obrambnem pasu, ga ujeti v cono med obema pasovoma in uničiti, še predno bi lahko predril drugi pas. Sile, ki bi predrle drugi pas, bi naletele na protinapad, ki bi ga izvajale oklepne enote na ravni divizije in korpusa (es.rice.edu/projects/Poli378/Gulf/gwtxt_ch8.html).

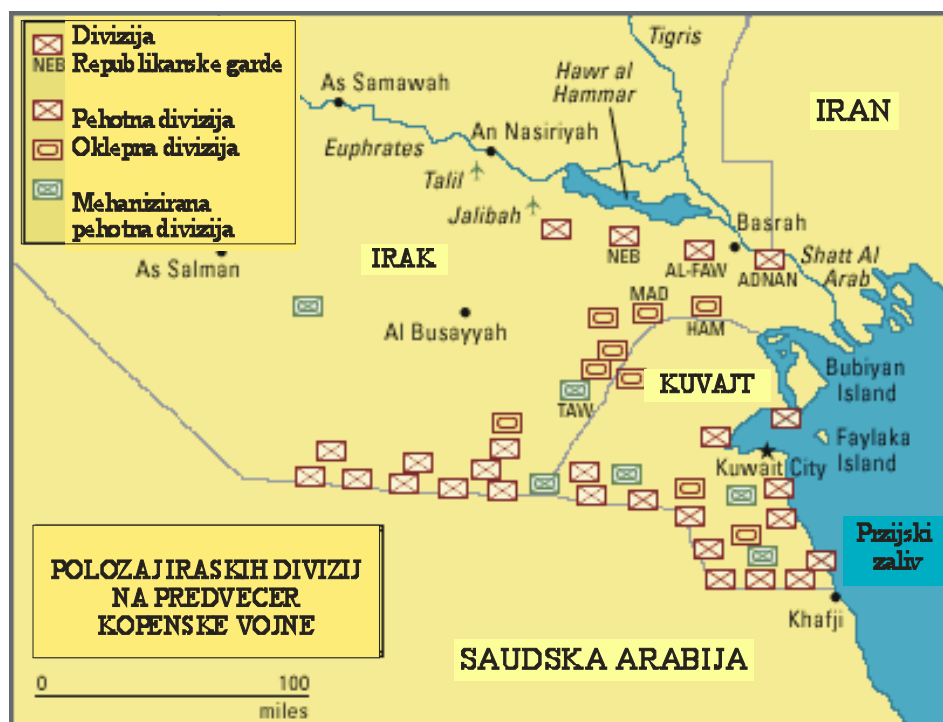
Iraško vojaško vodstvo je predvidevalo napad z morja, usmerjen proti severu mesta Kuvajt, odkoder naj bi imele koalicijske sile dostop do glavne ceste sever-jug proti Basri. Kot obrambo zoper tovrstni napad sta dve pehotni diviziji izvedli številna vkopavanja na obrambne položaje, ki so bili podprti s protiletalskim in protihelikopterskim ognjem, ter mehanizirano in oklepno divizijo. Izvedena so bila tudi utrjevalna obrambna dela znotraj samega mesta. Zgradbe obrnjene proti obali so bile evakuirane, vzdolž obale pa so bili zgrajeni jarki, ki so bili podprti z artilerijskim ognjem. Ena oklepna divizija je bila na položajih blizu letališča, kjer je bila pripravljena na hitri protinapad.

Dve najbolj verjetni smeri koalicijske ofenzive sta bili obalna cesta in Wadi al-Batin, široka dolina, ki je oblikovala mejo med Kuvajtom in Irakom. Ti dve smeri sta bili okrepljeni z mehaniziranimi divizijami iraške vojske.

Od skupno 63 divizij¹² iraške vojske jih je bilo 43 nameščenih v Kuvajtu, pri čemer je bilo 12 od teh oklepnih, preostale pa so predstavljale pehotne divizije.

Strategija iraške vojske je bila preprosta, sile na prvi frontni črti naj bi branile svoje položaje vse do začetka protiofenzive. Ta strategija je imela številne slabosti, saj ni predvidevala prevzema pobude, temveč je čakala na sovražnikov napad, po katerem pa bi iraške sile zelo težko prevzele pobudo in prešle iz statičnega v manevrski tip bojevanja. Samo okolje puščave je zagotavljalo malo naravnih ovir za umik, hkrati pa omogočalo hiter premik zavezniških sil (Freedman, 1993: 386-388).

Slika 3: Prikaz iraških položajev na predvečer kopenske ofenzive.

Vir: prirejeno po <http://www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/gulf/art/maps5b.gif>

¹² Divizije se razlikujejo znotraj vojske in med vojskami. Iraške divizije so tako relativno majhne, sestavljene iz 9.000 do 10.000 vojakov, medtem ko so ameriške divizije razmeroma velike, sestavljene iz 16.000 do 18.000 vojakov (SIPRI YEARBOOK 1991, 1991:639).

Iraške oborožene sile so na vojskovališču oblikovale štiri grupacije:

1. Vzdolž kuvajtsko-saudske meje in v Kuvajtu južno od luke so imeli 16 pehotnih divizij in štiri oklepne divizije. 60% pehotnih divizij je bilo razmeščenih vzdolž meje, druge pa so bile vključene v protidesantno obrambo obale. Oklepne divizije so bile v tretjem obrambnem pasu in v rezervi.
2. Na območju vzdolž Wadi al-Batin in zahodno od Kuvajta je bilo v taktični rezervi deset pehotnih divizij in tri oklepne divizije.
3. V strateški rezervi v severnem delu Kuvajta in južnem delu Iraka so bile elitne sile Republikanske garde, ki naj bi se s sedmimi pehotnimi in petimi oklepnimi divizijami vključile v boj šele, ko bi zavezniki jasno pokazali svoje namene in se razvili v razpored (Žabkar, 1991 (3): 17,18).

6.3.2.1 Iraška bojna učinkovitost

Eden izmed glavnih ciljev začetne faze operacije je bil oblikovanje sil v korist koalicije. Med prvimi tremi fazami kampanje je bilo opravljenih približno 100.000 bojnih in podpornih poletov in lansiranih 288 izstrelkov tipa tomahawk. Od vseh opravljenih poletov je bilo 60% bojnih misij (es.rice.edu/projects/Poli378/Gulf/gwtxt_ch8.html).

Ob začetku kopenske ofenzive na t.i. G-dan je imela iraška vojska, predvsem njene enote, v zaledju še vedno več kot 50% bojne moči.

TABELA 2: Prikaz iraške bojne moči

	Začetna moč	Uničeno	Preostala bojna moč
Skupno			
Tanki	4.280	1.772	59%
Oklepna vozila	2.870	948	67%
Artilerija	3.110	1.474	53%
Republikanska garda			
Tanki	986	425	57%
Oklepna vozila	603	145	76%
Artilerija	630	129	80%

Vir: Freedman (1993: 389)

6.3.3 Razporeditev koalicijskih sil na predvečer kopenske ofenzive

Ob začetku kopenske ofenzive so bile koalicijske sile nameščene vzdolž linije od Perzijskega zaliva 480 kilometrov zahodno v puščavi v štirih formacijah:

1. Kopensko komponento CENTCOM (ARCENT - Army Component, Central Command): sta predstavljala 18. letalskodesantni in 7. korpus na zahodnem boku bojevališča. Levi bok, 400 kilometrov od obale Zaliva, je predstavljal 18. letalskodesantni korpus, v katerega so bile vključene tudi 6. lahka oklepna divizija iz Francije, 3. oklepni konjeniški polk in 24. mehanizirana divizija ZDA. Na desnem boku, med 18. korpusom in zahodnim robom kuvajtske meje, pa je položaje zasedel 7. oklepni korpus, ki so ga sestavljale 1. oklepna divizija, 3. oklepna divizija, 2. oklepni konjeniški polk, 1. pehotna divizija, britanska 1. oklepna divizija in 1. konjeniška divizija

(Žabkar, 1991 (3): 18, 22; es.rice.edu/projects/Poli378/Gulf/gwtxt_ch8.html).

2. Poveljstvo združenih sil – sever oziroma JFC-N: te sile so sestavljale: egiptovska 3. mehanizirana divizija, egiptovska 4. oklepna divizija, 9. sirijska divizija, Egiptovski rangerski polk, Sirijski polk specialnih sil, 20. mehanizirana brigada, Kraljeve Saudske kopenske sile, kuvajtske Ash- Shahid in Al- Tahrir brigade ter 4. oklepna brigada.

3. I. marinske ekspedicijske sile: sestavljali sta jo 2. marinska divizija, kamor je bila priključena tudi brigada Tiger, na levi strani ter 1. marinska divizija na desni.

4. Poveljstvo združenih sil – vzhod oziroma JFC-E: na desnem boku, vzdolž obale je delovalo poveljstvo združenih sil – vzhod, ki so ga sestavljale enote vseh šestih držav članic Sveta za sodelovanje zalivskih držav. Na tem območju so delovale tri skupine:

- namenske sile Omar, ki so jo sestavljale 10. pehotna brigada, motorizirani pehotni bataljon Združeni arabskih emiratov;
- namenske sile Othman sestavljene iz 8. mehanizirane pehotne brigade, motoriziranega pehotnega bataljona Omani, kuvajtske brigade Al- Fatah;
- ter namenske sile Abu Bakrwith sestavljene iz 2. motorizirane pehotne brigade Nacionalne garde Saudske Arabije in Katarskega mehaniziranega bataljona

(es.rice.edu/projects/Poli378/Gulf/gwtxt_ch8.html).

Poleg omenjenih sil so na območju Zaliva delovale tudi specialne sile (SOF - Special Operations Forces), ki so jih uvrgli v strateško globino in so imele nalogo, da ugotovijo lokacije pontonirskih enot in rezervne položaje mostovnih prehodov čez Evfrat. Poleg omenjenih nalog so specialne sile omogočale tudi udare letalstva, predvsem z označevanjem

ciljev, ter izvajanje reševalnih akcij pilotov sestreljenih letal. Obveščevalna dejavnost teh sil je dopolnjevala poročila izvidniškega letalstva, pomembno vlogo pa so imele tudi pri vzpostavljanju puščavskih baz

(Žabkar, 1991 (3): 22; es.rice.edu/projects/Poli378/Gulf/gwtxt_ch8.html).

Slika 4: Prikaz koalicijskih sil na predvečer kopenske ofenzive

Vir: prirejeno po <http://www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/gulf/art/maps5c.gif>

6.3.4 Končni načrt operacije

Koalicijske sile so glede na položaje iraške vojske menile, da največjo grožnjo predstavljajo mobilne iraške strateške rezerve na severu, ki naj bi se v boj vključile šele, ko bi zavezniki jasno pokazali svoje namene in se razvili v razpored. Končni načrt kopenske ofenzive je predvideval izvajanje napadov na vse tri iraške grupacije, ti napadi pa naj bi se izvajali v sekvencah. Začetne napade naj bi vodil 18. korpus na zahodu. Njegova naloga je bila izvajati nadzor nad komunikacijskimi linijami vzhod-zahod vzdolž »Glavne ceste 8« globoko v notranjosti Iraka in odrezati iraške sile znotraj kuvajtskega bojevališča. 7. korpus naj bi izvajal glavni napad vzhodno od 18. korpusa in zahodno od Wadi al-Batin. Z napredovanjem proti severu in nato proti vzhodu je imel nalogo uničiti Republikansko gardo.

Na desnem boku naj bi JFC-N, I. marinske ekspedicijske sile in JFC-E zadržale sovražnikove taktične in operativne sile na položajih s prebojem iraških obrambnih položajev v Kuvajtu in obkolutijo iraških sil. Naloga JFC-N je bila blokirati, ovirati iraške oskrbovalne poti severno od mesta Kuvajt, marinske ekspedicijske sile naj bi v skladu s predvidenim načrtom uničile sovražnikove sile in zavzele ključne položaje jugovzhodno od Al Jahre, hkrati pa izvajale varovanje desnega boka t.i. JFC-N. Sile JFC-E pa naj bi varovale desni bok I. marinskih ekspedicijskih sil, uničile iraške sile in zavarovale ključne cilje vzdolž obale. Po obkolutvi mesta Kuvajt pa je bilo v načrtu predvideno združenje arabsko-islamske sile iz t.i. JFC-N in JFC-E z namenom osvoboditi mesto (es.rice.edu/projects/Poli378/Gulf/gwtxt_ch8.html).

6.3.5 Začetek kopenske ofenzive

24. februarja ob 4.00 se je začela kopenska ofenziva. Poveljstvo za srednjo Evropo je izdalo ukaz o napadu na iraške položaje na vseh treh točkah. Na zahodu sta francoska 6. lahka oklepna divizija in 101. letalskopremična divizija izvajali masovne zračne in kopenske akcije z namenom zavarovati zahodni bok koalicijskih sil in oblikovati izpostavljene operativne baze globoko v Iraku. V središču koalicijske linije, vzdolž reke Wadi al-Batin, suhe globeli, ki ločuje Kuvajt od Iraka, je 1. oklepna konjeniška divizija zaigrala napad, usmerjen proti iraškim silam, na vzhodu pa so I. marinsko ekspedicijske sile in enote Poveljstva združenih sil vzhod napadle severno v Kuvajt.

Ob začetku kopenske ofenzive so iraške sile ostale na obrambnih položajih znotraj kuvajtskega bojevališča. Prve bojne črte iraških sil, vključno s 7., 14., in 29. pehotno divizijo v coni delovanja I. marinske ekspedicijske sile in poveljstva združenih sil - vzhod, so izvajale redek, vendar občasno močan odpor. Kljub začetnim nazadovanjem sta bila 3. iraški korpus nasproti cone delovanja I. marinskih ekspedicijskih sil in sil poveljstva združenih sil - vzhod ter 4. korpus nasproti enot poveljstva združenih sil - sever še vedno sposobna izvesti protinapad z enotami 3. oklepne divizije južno od kuvajtskega mednarodnega letališča.

Na zahodu je bila naloga 18. korpusa predreti 260 kilometrov proti reki Evfrat, odrezati iraške oskrbovalne poti vzdolž Glavne ceste 8 proti Bagdadu, izolirati iraške sile znotraj kuvajtskega bojevališča in pomagati pri uničenju iraške strateške rezerve - enot Republikanske garde. Kopenski napad je začela 6. francoska lahka oklepna divizija, skupaj z brigado 82. padalske

divizije in 82. padalsko divizijo, vzdolž zahodne meje korpusa. 101. letalskopremična divizija je bila na položajih vzhodno od francoske. Njena naloga je bil hiter prodor z zračnim napadom do reke Evfrat, odrezati oskrbovalne poti med Bagdadom in iraškimi enotami na kuvajtskem bojevališču, uničenje vseh sovražnikovih enot vzdolž teh poti, nato pa usmeriti svoje enote proti vzhodu z nalogo blokirati sile severno od Basre. V središču cone korpusa je bila naloga 24. pehotne divizije napasti iraške sile, prodreti do reke Evfrat, nato pa se obrniti proti vzhodu, kjer je bil cilj uničenje elitnih enot Republikanske garde. Na vzhodni meji korpusa je deloval 3. oklepnoizvidniški polk, ki je varoval desni bok korpusa in ohranjal stik in usklajevanje s 7. korpusom.

Ob 4.00 je 6. francoska lahko oklepna divizija izvedla akcijo izvidovanja znotraj Iraka, tri ure kasneje pa je sledil napad glavnine sil zoper As Salman, majhno letališče 144 kilometrov v notranjosti Iraka. Okrepljene z 2. brigado 82. padalske divizije so francoske enote vdrle v Irak, kjer pa so naleteli na predstražo 45. iraške mehanizirane pehotne divizije. Sledil je napad koalicijskih helikopterjev zoper vkopane tanke in bunkerje, pri čemer so Francozi zajeli preko 2.500 vojnih ujetnikov in zavzeli letališče.

Prvemu napadu je ob 7.00 zjutraj sledil napad 101. letalskopremične divizije, okrepljen z 18. letalsko brigado 18. korpusa, ki je izvajala premik 1. brigade in oblikovanje izpostavljene operativne baze Kobra, 150 kilometrov v notranjosti Iraka. Logistična baza Kobra je omogočala hiter premik pehote in bojnih helikopterjev 18. korpusa proti severu z namenom blokirati »Glavno cesto 8«. Do noči je divizija napredovala okoli 273 km v notranjost Iraka in odrezala »Glavno cesto 8«, prvo od mnogih poti, ki so povezovale iraške sile v Kuvajtu z Bagdadom.

7. korpus je izvajal glavnino napada s ciljem uničenja enot Republikanske garde. Načrt 7. korpusa je predvideval napad severno v Irak in nato desni obrat proti vzhodu. Začetni napad je bil predviden 25. februarja, vendar je bil zaradi začetnih uspehov I. marinskih ekspedicijskih sil, enot Poveljstva združenih sil - vzhod in 18. korpusa prestavljen v naprej za 15 ur, tako da je prišlo do prvega napada že popoldan 24. februarja.

1. konjeniška divizija je izvajala omejen napad vzdolž reke Wadi al-Batin, zaradi česar so iraške sile predvidevale, da bo napad prišel s te smeri. Medtem ko je bila iraška pozornost usmerjena na 1. konjeniško divizijo, je poveljnik 7. korpusa poslal dve diviziji, in sicer 1. pehotno divizijo in 1. britansko oklepno divizijo preko ovir in min vzdolž vzhodnega boka

korpusa ter 2. oklepnoizvidniški polk, kateremu sta sledili še 1. in 3. oklepna divizija okoli iraških obrambnih položajev na njegovem zahodnem boku.

Na kuvajtsko-saudski meji je ob 4.00 začela z napadom I. marinska ekspedicijska sila. Napad je bil usmerjen na prehod Al-Mutl'a in ceste, ki so vodile iz mesta Kuvajt, 56-80 kilometrov proti severovzhodu. Te sile so naletale na največjo koncentracijo sovražnikove obrambe na bojišču, ki so jo predstavljali številni jarki, napolnjeni z gorečo nafto, minska polja ter bodeča žica pokrita z ognjem iraških divizij.

Začetne napade je izvedla 1. marinska divizija, čemur pa je 90 minut kasneje sledil še napad 2. marinske divizije. Ob 16.00 je sledil napad 3. egiptovske mehanizirane divizije ter namenskih sil Khalid in Muthannah.

25. februarja se je kopenska ofenziva koalicijskih sil nadaljevala. Na zahodni strani 3. korpusa so bile kot bojno neučinkovite ocenjene 14. in 7. pehotna divizija. 36. pehotna in 1. mehanizirana divizija ter 56. oklepna brigada so oblikovale hitre obrambne položaje južno in jugozahodno od mesta Al Jahra, severozahodno od mesta Kuvajt. 3. iraška oklepna divizija je skušala ohraniti položaje med kuvajtskim mednarodnim letališčem in Al Jahro.

Na vzhodni strani 3. korpusa, na območju delovanja enot Poveljstva združenih sil - vzhod, so bile kot bojno neučinkovite ocenjene 18., 8. ter 29. pehotna divizija ter 20. in 30. divizija v coni delovanja I. marinskih ekspedicijskih sil in enot Poveljstva združenih sil - sever. Iraška 19., 11. in 15. pehotna divizija ter 3. brigada specialnih sil znotraj mesta Kuvajt so imele še vedno celotno bojno moč in so bile pripravljene na potencialni amfibijski napad in izvajanje vojaških operacij znotraj mesta.

Na zahodu je 18. korpus nadaljeval s prodorom v notranjost Iraka, blokiranjem oskrbovalnih poti in izolacijo iraških sil, medtem ko je 24. pehotna divizija zavzela tri večje cilje in zajela na stotine vojnih ujetnikov.

V coni delovanja 7. korpusa je 3. oklepna divizija nadaljevala s prodorom proti severu, do noči pa sta se tako 2. oklepnoizvidniški polk kot tudi 3. oklepna divizija obrnila proti vzhodu. Pozno ponoči je 2. oklepnoizvidniški polk naletel na elemente elitne divizije Tawakalna in 50. brigado 12. oklepne divizije. Po uničenju 50. brigade so koalicijske sile izvedle hitro obrambo in se pripravile na napad zoper divizijo Tawakalna.

Slika 5: Prikaz kopenskega napada 25. februarja 1991

Vir: prirejeno po <http://www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/gulf/art/maps7b.gif>

26. februarja so se pričeli množični odhodi iraških sil iz vzhodnega dela bojevališča. Elemente 3. iraškega korpusa so koaliicijske sile potisnile nazaj v mesto Kuvajt, kjer so se združile s silami, ki so že bile v mestu. Številni Iračani so se predali, večji odpor pa so predstavljale elitne enote Republikanske garde.

Do t.i. G+2 so koaliicijske sile vdrle globoko v notranjost Iraka. Po podatkih obrambne obveščevalne agencije je bilo zajetih več kot 30.000 vojnih ujetnikov ter uničenih ali bojno neučinkovitih 26 od 43 iraških divizij.

18. korpus se je v tem času obrnil severovzhodno in napredoval proti reki Evfrat. 6. francoska lahko oklepna divizija, 101. letalskopremična in 82. padalska divizija so varovale zahodni in severni bok, kar je omogočalo premik in napad 24. pehotne divizije v notranjost doline. Vreme je postalo pomemben faktor v tem času, saj so puščavski viharji vplivali na koaliicijska bojna delovanja. 3. brigade 24. pehotne divizije so se usmerile proti letališčema Jalibah in Tallil, kjer so naletele na velik odpor iraških divizij. Iraška 47. in 49. pehotna divizija in Republikanska garda s pehotno divizijo Nebukadnezar so predstavljale trd odpor. Po enem dnevu in noči bojov so vse tri brigade 24. pehotne divizije zasedle položaje južno od letališč.

18. korpus je dosegel vse cilje: izvajanje operacije prepovedi na oskrbovalnih poteh v dolini reke Evfrat ter oviranje potencialne krepitve iraških sil znotraj kuvajtskega bojevališča. Medtem je 7. korpus nadaljeval prodor v notranjost Iraka, nato pa načrtoval obrat proti desni in napad na rezervne enote in uničenje elitnih enot Republikanske garde.

Slika 6: Prikaz kopenskih napadov na zahodnem delu bojišča 26. februarja 1991

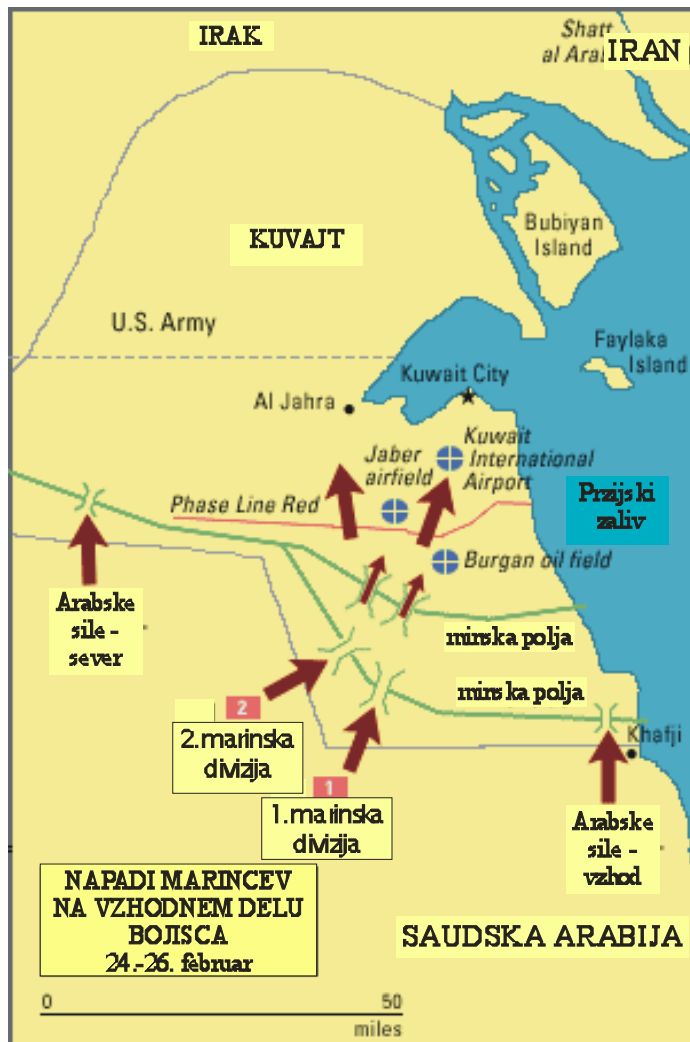

Vir: prirejeno po <http://www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/gulf/art/maps7c.gif>

Na desnem boku so sile Poveljstva združenih sil - sever in vzhod nadaljevale proti mestu Kuvajt, medtem ko so I. marinske ekspedicijske sile nadaljevale proti kuvajtskemu mednarodnemu letališču in prehodu Al Mutl'a, pri čemer je 2. marinska divizija izvajala napad severozahodno proti Al Jahri, brigada Tiger pa proti gorski verigi Al Mutl'a, območju skozi katerega so vodile poti iz mesta Kuvajt in potencialni umik iraških sil. Napad se je začel ob 12.00 in je bil klasični primer združenih operacij. Ob podpori vojnega letalstva in letal marnskega korpusa sta brigada Tiger in 3. bataljon prodirala severozahodno od mesta Al Jahra, pri čemer sta uničevala iraški odpor in možnosti za umik sovražnikovih enot. Letala so uničevala vojaška in poveljniška vozila, ki so se skušala umakniti iz mesta Kuvajt po številnih glavnih cestah. Rezultat letalskih napadov so bila številna uničena vozila na tako imenovani »Cesti smrti«.

Preostanek 2. marinske divizije je dosegel mesto Al Jahra, medtem ko je 1. marinska divizija dosegla svoj cilj, kuvajtsko mednarodno letališče, ki ga je zavzela 27. februarja po številnih bojih, v katerih je bilo uničenih 250 tankov in 70 oklepnih vozil .

Slika 7: Prikaz prodora sil na vzhodu 24-26. februarja

Vir: prirejeno po <http://www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/gulf/art/maps6s.gif>

Ob koncu t.i. dneva G+3 oziroma 27. februarja je bilo kot bojno neučinkovito ocenjenih 33 iraških divizij. Večina iraške vojske se je predala, bila uničena oziroma se je začela umikati iz Kuvajta.

27. februarja je bil 18. korpus pripravljen na prodor proti vzhodu, proti Basri. Pred samim napadom je imela 24. pehotna divizija nalogo zavarovati dolino reke Evfrat oziroma zavzeti dve letališči, ki sta bili še vedno v rokah Iračanov. Letališče Tallil se je nahajalo 32

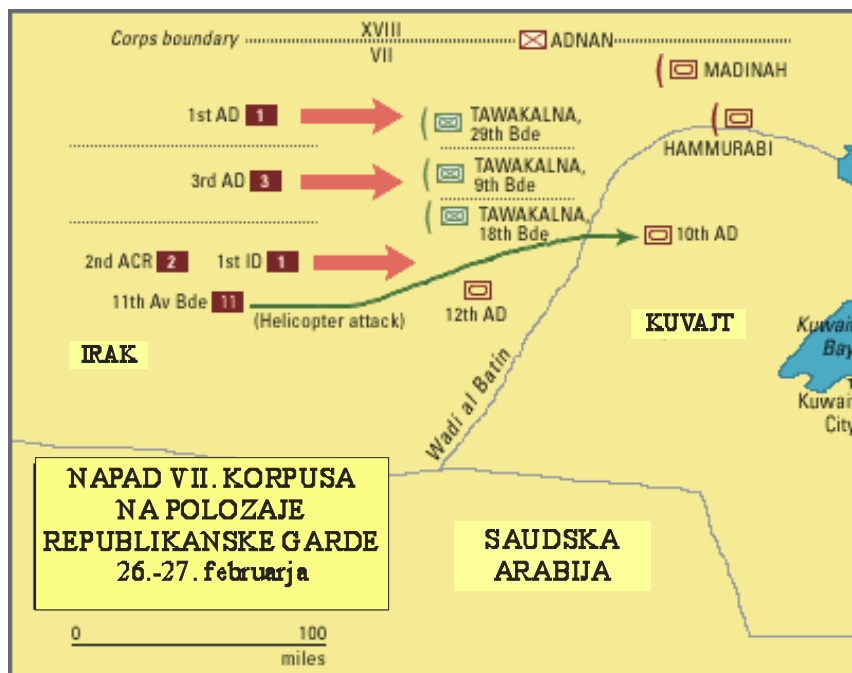
kilometrov južno od Al Nasiriye, letališče Jalibah pa blizu jezera Hawr Al- Milh. Nalogo zavzetja letališč so dobile enote, ki so jima bile najbližje. Tako je imela 1. brigada nalogo podpreti napad 2. brigade na letališču Jalibah, 197. pehotna brigada pa naj bi zavzela letališče Tallil.

Pred samim izvršnim dejanjem 7. korpusa je bil izveden napad dveh bataljonov jurišnih helikopterjev zoper dvignjeno cesto pri Basri, pri čemer je bila uničena še zadnja cesta, po kateri so se umikale iraške enote, ki so bile sedaj ujete med 24. pehotno divizijo, 7. korpusom in reko Evfrat. V coni delovanja 7. korpusa so enote začele izvajati koordiniran napad zoper tri mehanizirane divizije Republikanske garde: Tawakalna, Al- Madinah in Hammurabi. 1. konjeniška divizija se je usmerila proti severu, kjer je ob 21.00 zasedla položaje na skrajni levi meji korpusa, kjer se je povezovala s 24. pehotno divizijo, obenem pa se pridružila 7. korpusu v napadu.

7. korpus je zoper divizije Republikanske garde uporabil pet divizij in oklepnoizvidniški polk. Od leve proti desni so bile nameščene naslednje divizije 7. korpusa: 1. konjeniška divizija, 1. oklepna divizija, 3. oklepna divizija, 2. oklepnoizvidniški polk ter 1. britanska oklepna divizija.

3. brigada 3. oklepne divizije je začela napad na iraško 12. oklepno divizijo in uspela prebiti obrambne položaje.

Slika 8: Napad 7. korpusa na položaje Republikanske garde

Vir: prirejeno po <http://www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/gulf/art/maps8s.gif>

Proti večeru 27. februarja je 3. oklepna divizija s pomočjo helikopterjev Apache napadla globoko v zaledje 10. oklepne divizije. Napadi 1. pehotne divizije ter 1. in 3. brigade 3. oklepne divizije so prisilili iraške enote, da so zapustile svoje položaje in večji del opreme, obenem pa so onemogočili ponovno reorganizacijo in beg iraške 10. oklepne divizije. Na levem boku je 1. oklepna divizija izvajala boje z ostanki divizij Republikanske garde Tawakalna, Al-Madinah in Adnan, medtem ko je 1. pehotna divizija uničila 12. in 10. oklepno divizijo. Na južnem boku je britanska 1. oklepna divizija uničila 52. oklepno divizijo.

Zadnji udarec enot Republikanske garde je 7. korpus načrtoval z izvedbo dvojne obkolitve, ki je vključevala 1. konjeniško divizijo na levi ter 1. pehotno divizijo na desni. 1. pehotna divizija je oblikovala položaje na glavni cesti sever-jug, ki je povezovala Basro z mestom Kuvajt.

Slika 9: Prikaz napadov koalicijskih kopenskih sil na zahodu 27. februarja 1991

Vir: prirejeno po <http://www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/gulf/art/maps8b.gif>

Do 28. februarja je 18. korpus zaključil svoj prodor v Irak, preprečil iraški umik in sodeloval pri dokončnem uničenju elitnih enot Republikanske garde. 24. pehotna divizija je skupaj s 3. oklepnim konjeniškim polkom nadaljevala z napadom proti vzhodu, da bi blokirala sovražnikov umik in uničila ostanke Republikanske garde. 101. letalskopremična divizija je

nadaljevala z operacijami vzdolž Glavne ceste 8, varovala izpostavljeni operativni bazi Kobra in Viper, obenem pa izvajala operacije prepovedi na cesti proti Basri. Ko so se sovražnosti 28. februarja ob 8.00 zjutraj končale, je 24. pehotna divizija zavzela položaje 48 kilometrov zahodno od Basre. Divizija je oblikovala naglo obrambo vzdolž razvojne linije imenovane "Zmaga" in tako zaključila prodor 18. korpusa.

V sektorju 7. korpusa so se 28. februarja napadi na iraške divizije zahodno od Basre nadaljevali. Po koncu bojev sta 1. pehotna divizija in 1. oklepna divizija zavzeli položaje vzdolž glavne oskrbovalne poti Al Jahra – Basra, medtem ko so 1. konjeniška divizija, 1. oklepna divizija, 3. oklepna divizija in 2. oklepni konjeniški polk zavarovale svoje cilje in glavno oskrbovalno pot med Al Jahro in Basro. V 90-ih urah nenehnih premikov in bojev je 7. korpus dosegel uničujoče rezultate zoper elitne enote Republikanske garde. Uničenih je bilo na ducate iraških divizij, okoli 1.300 tankov, 1.200 bojnih vozil, 285 artilerijskih kosov orožja, 100 sistemov začne obrambe in zajetih na tisoče sovražnikovih vojakov. Po doseganju glavnih ciljev se je 7. korpus osredotočil na izvajanje humanitarnih operacij.

V coni delovanja I. marinskih ekspedicijskih sil in sil združenega poveljstva sil sever in vzhod so se oblikovale pan-islamske sile, ki so vstopile v mesto Kuvajt 27. februarja in po prenehanju sovražnosti zavarovale sovražnikove položaje in ambasade znotraj mesta (http://es.rice.edu/projects/Poli378/Gulf/gwtxt_ch8.html).

6.3.6 Vloga zračnih in pomorskih sil znotraj kopenske ofenzive

Kopensko ofenzivo so podpirale integrirane zračne, pomorske in specialne sile, ki so ohranjale zračno premoč, obenem pa izvajale napade na izbrane strateške cilje in izvajale operacije neposredne letalske podpore, ki so predstavljale več kot 78% vseh bojnih poletov 24. februarja. Zračne operacije v okviru operacije Puščavski vihar je pripomogla k izolaciji iraškega vodstva, kar je nadalje otežilo njihovo sposobnost izvajanja učinkovitih ofenzivnih in defenzivnih operacij. Ob koncu prvega meseca bombardiranja so bile iraške sile še vedno v Kuvajtu, vendar so se v izredno slabih razmerah soočale s številnimi dezertacijami, nizko moralo ter zmanjšano sposobnostjo koordiniranja učinkovite obrambe.

Pred začetkom kopenskih operacij so bili narejeni načrti o uporabi letalskih sil v povezavi s kopenskimi enotami. Načrt je predvideval izvajanje nalog zračne prepovedi in neposredne letalske podpore. Do začetka kopenskih operacij so koalicijske sile uničile ključne elemente

logističnega sistema. Direktni napadi na iraške oskrbovalne poti in transport so vplivali na oskrbo iraških enot na bojevališču. Letalski napadi so se osredotočili na iraške zaloge in zatrli vsak poskus umika oziroma premika hrane, goriva in streliva na novo lokacijo. Napadi so se s pomočjo izvidniških letal izvajali tudi na bojne elemente, ki so se skušali umakniti na druge položaje. Iraška vojska je bila pred dilemo: v kolikor bodo ostali na položajih, bodo izpostavljeni bodisi zračnim napadom bodisi napredujočim kopenskimi silami, v kolikor pa bi prišlo do premika na druge položaje, pa bi bili zopet ranljivi za patrolna zavezniška letala in helikopterje.

Najpomembnejši cilj koalicijskih napadov so predstavljala artilerijska mesta, predvsem zaradi velikega dometa in sposobnosti uporabiti kemično orožje.

V sklopu načrtov o uporabi letalskih sil je bila predvidena njihova uporaba tudi za iskanje in označevanje potencialnih ciljev napadov, kot oblika podpore letalom, ki so hitreje in učinkoviteje izvedla napade na kopenske sile na kuvajtskem bojevališču, predvsem na artilerijske položaje iraških enot.

Pomembno vlogo so igrale tudi pomorske sile, ki so izvajale pomorsko podporno obstreljevanje z bojnih ladij Missouri in Wisconsin, hkrati pa so zagotavljale izvidovanje, protiminske ukrepe in površinske nadzorne misije v podporo kopenskim silam na bojevališču ter amfibijske namenske sile, ki so izvajale številne vpade, navidezne napade in demonstracije na otokih Faylaka, Umm Al-Maradim in Bubiyan. Vloga teh sil je bila predvsem v zadrževanju iraških sil vzdolž kuvajtske obale, medtem ko so koalicijske kopenske sile izvajale hiter prodor na zahodu bojevališča

(http://es.rice.edu/projects/Poli378/Gulf/gwtxt_ch6.html).

6.3.7 Konec večjih vojaških operacij

Iraška invazija na Kuvajt je predstavljala dejanje gole agresije, ki je za seboj prinesla vojaško posredovanje številnih držav mednarodne skupnosti. Tempo vojne je bil neizprosni, napadi so se izvajali podnevi in ponoči ter v vseh vremenskih pogojih. Glavni cilj generala Schwarzkopfa je bil izvajati maksimalni pritisk na Irak. Vojne je bilo konec po 38-ih dneh zračnega bojevanja, oziroma 1.000 urah zračnega bojevanja in po 109.876 opravljenih poletih ter po štirih dneh kopenskih bojev oziroma stotih urah kopenskega bojevanja. Edini večji uspeh je iraška vojska v kopenski vojni dosegla 29. januarja, ko so za kratek čas zavzele

saudsko obmejno mesto Khafji. Iraške vojaške enote so bile skozi vojno v vlogi branilca iraške 19. province, pri čemer so ob začetku vojne iniciativo in s tem določitev kraja, časa in načina vojne prepustili koalicijskim silam. Večje ofenzivne dejavnosti iraške vojske je bilo zaslediti v prvih dneh zračne vojne, v bojih v zraku, pri čemer pa so Iranci izgubili 35 letal in s tem opustili bojevanje v zraku ter ofenzivne napade z raketami Scud na Izrael in Saudsko Arabijo.

V skupno 43-ih dneh je bilo uničenih okoli 4.000 iraških tankov, 1.000 oklepnih vozil in vsaj 3.000 kosov artilerijskega orožja (IMADE, 1993: 1110-1115). Koalicijske kopenske, zračne, pomorske, specialne in podporne sile so tako dosegle eno izmed najhitrejših in najbolj dovršenih zmag v vojaški zgodovini.

Po sprejetem premirju in zaustavitvi sovražnosti so se ob umiku iraških enot iz Kuvajta razplamteli novi nemiri, ki so jih sprožili prebivalci številnih mest na jugu Iraka, katerim so se pridružili nezadovoljni vojaki. Za razliko od agresije zoper Kuvajt, je bila tokrat iraška represija usmerjena zoper lastni narod. Prvi upori iraški vladi so se začeli 1. marca v Basri, tem pa so sledili nemiri v Karbali, Najafu, Hilli, Nasiriji in številnih drugih mestih, v katerih so večino predstavljali šiiti. Podobni nemiri so 5. marca izbruhnili tudi na severu Iraka v območju, ki je pretežno poseljeno s kurdskim prebivalstvom. Nasilje storjeno nad šiiti in Kurdi je mejilo na genocid, ki pa v mednarodni javnosti ni sprožil takojšnjih akcij zoper Irak. Koalicijske sile se niso odzvale na nasilje in so izvajale politiko nevmešavanja v iraške notranje zadeve.

Kot odgovor na upor šiitov in Kurdoev so vladne enote, predvsem elitne enote Republikanske garde, oblikovale protinapad z obkolitvijo in obstreljevanjem mest. Pri napadih zoper civilno prebivalstvo so uporabljali helikopterje, s katerimi so odvrgli fosforne bombe, napalm, kemične agense in žveplovo kislino. Uporniki so hitro izgubili nadzor nad »osvobojenimi« mestmi. Preko 1,5 milijona Irčanov je pobegnilo iz obkoljenih mest v območja na severu, ki so jih nadzorovali kurdski uporniki, ali v močvirja in občasno poplavljen območja na jugu. V začetku aprila je okoli milijon kurdskih beguncev našlo zatočišče v Iranu in okoli 500.000 v Turčiji. Po obsežnem bombardiranju je Republikanska garda zavzela mesto za mestom, pri čemer so iraške enote izvajale množično plenjenje in okrutno nasilje zoper civilno prebivalstvo (<http://www.hrw.org/reports/1991/WR92/MEW1-02.htm>).

V aprilu 1991 je Organizacija združenih narodov z Resolucijo 688 postavila temelje za začetek reševanja humanitarnega problema, ki so ga predstavljali številni begunci, in temelje za oblikovanje varnega območja za Kurde severno od šestintridesetega vzporednika. Podobno rešitev so avgusta leta 1992 sprejele Združene države Amerike, Velika Britanija, Francija, Saudska Arabija in Kuvajt, ko so razglasile »območje prepovedanih poletov« južno od dvaintridesetega vzporednika, s katerim so ZDA dobile pravico, da sestrelijo vsako iraško letalo, ki bi vstopilo v zračni prostor nad tem območjem, in skušalo napasti šiite. V skladu z resolucijo Varnostnega sveta so na območje demilitarizirane cone med Irakom in Kuvajtom prispele mirovne sile Organizacije združenih narodov, ki so nadomestile ameriške enote, ki so bile v južnem Iraku od 3. marca 1991. Na severu Iraka je še vedno obstajal problem pri zagotavljanju dolgoročne varnosti vračajočim se kurdskim beguncem. Po številnih pogajanjih s Turčijo so koalicijske sile oblikovale sile za hitro posredovanje v jugovzhodnem delu Turčije. Zavezniške sile so v juliju začele izvajati operacijo »Provide Comfort II«, v katero je bilo vključenih 3.000 vojakov iz ZDA, Velike Britanije, Francije in Italije. Oblikovanje tovrstnih sil je pospešilo zavezniški umik iz Iraka. 15. julija so enote koalicijskih sil zapustile iraško ozemlje, 23. septembra pa so se kopenske sile dokončno umaknile iz Turčije, kjer so tudi po odhodu ohranile majhen del letalskih sil (Dannreuther, 1991/1992: 60-67; Brune, 2003: 1195-1201).

7. VERIFIKACIJA HIPOTEZ

H1: Zavezniške sile, ki so se desetletja pripravljale na spopad z vzhodnim blokom na evropskem bojišču, so se morale v zalivski vojni, predvsem zaradi velike oddaljenosti od kriznega žarišča in posebnosti delovanja v puščavi, prilagoditi novim razmeram, v katerih do tedaj še niso delovale.

Obdobje hladne vojne je zaznamovalo oboroževanje z jedrskim orožjem in grožnja z njegovo uporabo predvsem znotraj evropskega bojišča kot tudi na ozemljih obeh velesil, Združenih držav Amerike in Sovjetske zveze. Za razliko od hladne vojne, ki naj bi se odvijala predvsem znotraj Evrope, pa je zalivska vojna predstavljala območje delovanja v puščavi, v popolnoma drugačnih razmerah, hkrati pa je za nosilko koalicijskih sil, ZDA, pomenila veliko oddaljenost od kriznega žarišča. Ob začetku invazije iraških sil na Kuvajt in ob nadaljnjih grožnjah pohoda iraških enot na glavna naftna polja in pristanišča Saudske Arabije Združene države Amerike niso imele zadostnih sil za obrambo. 4. avgusta, dva dni po napadu iraških sil, so se alarmirale sile za hitro posredovanje, namenjene za intervencije v državah tretjega sveta, ki so jih sestavljale 82. padalska divizija, 101. letalskopremična divizija, 24. mehanizirana divizija, ustrezne sile mornariške pehote, letalstva, specialne sile in logistika. Te sile, ki so bile opremljene in izurjene za spopade nizke intenzivnosti, so bile tokrat angažirane kot prehodnica proti milijonski iraški armadi, kar je pomenilo, da je bila celotna obramba saudskega operacijskega temeljišča izredno krhka in ranljiva na potencialni napad iraških enot.

Oddaljenost od kriznega žarišča je predstavljala posebne izzive pri premiku enot v regijo. Pretežni del prevozov je potekal po morju, pri čemer je bila povprečna plovna razdalja okoli 13.676 kilometrov. Večina ladij je plula po poti Sredozemsko morje- Sueški kanal-Rdeče morje. Te linije so bile izredno ranljive za ugrabitve, številne mine ali direktne napade s strani iraških zaveznic: Libije, Sudana in Jemna.

Kritični reakcijski čas je zajemal seštevek časov vkrcavanja enot na ladje, pri čemer je enota velikosti divizije potrebovala 2-3 dni, čas prevažanja po morju do Zaliva, ki je trajalo okoli 15 dni ter čas izkrcavanja, ki je trajalo 3-5 dni. Zaradi časa, potrebnega za dekonzerviranje ladij za strateške prevoze in usposabljanje posadke, bi se ta čas reagiranja še podaljšal, zato so ga

zavezniki zmanjšali tako, da so najeli tuje tovarne ladje, ki pa so za seboj prinesle tudi nekaj težav. Za prvo težavo se je izkazala neprimernost civilnih ladij, ki so bile načrtovane za prevoz kontejnerskega tovora in zato neustrezne za hitro tovorjenje in raztovarjanje vojaških enot in opreme. Na začetku krize je bila sprejeta odločitev o tovorjenju podobne opreme na ladje, kar pa se je izkazalo, da le ni tako učinkovito, kot so sprva predvidevali, saj je bila oprema določene enote natovorjena na različnih ladjah, katerih čas prihoda v pristanišča Saudske Arabije je bil zelo različen. Pogosto se je zgodilo, da je oprema prihajala kasneje kot enote, kar pa je pomenilo, da le-te niso bile zadostno opremljene za primer iraškega napada. Poleg omenjene težave je dodatno predstavljala še civilna posadka tujih tovornih ladij, ki jo je bilo potrebno nadomestiti z drugo pred prihodom v Saudsko Arabijo, saj je le-ta zavrnila vstop v Perzijski zaliv.

Od samega začetka operacije Puščavski ščit je bila logistika pomemben faktor. Delovanje v puščavskem okolju, v katerem so vladali številni puščavski viharji ter velike temperaturne razlike, je zahtevalo prilagoditev koalicijskih sil razmeram, v katerih so načrtovale operacije. Poseben problem je predstavljala pitna voda, ter zadostna oskrba s hrano, gorivom in strelivom, ki pa so ga koalicijske sile rešile z oblikovanjem logističnih baz, ki so morale biti sposobne podpreti bojne sile na območju delovanja.

Znano je, da divizija porabi v napadu v puščavi vsak dan do 5.000 ton streliva, 2.000 ton goriva ter okoli 1.200 ton vode. Za začetek kopenske ofenzive je bil tako potreben logistični manever, ki je trajal skoraj dva tedna in je potekal od saudskih pristanišč do puščavskih oporišč. Zavezniki so do logističnih baz prepeljali in nato maskirali okoli 300.000 ton raznega tovora.

Oddaljenost od kriznega žarišča je zahtevala velike manevre in sposobnosti prilagajanja novim razmeram delovanja, ki pa so potekala neodvisno od Iračanov. Zavezniške strateške komunikacijske poti niso bile izpostavljene napadom s strani Iraka in njegovih zaveznic, v kolikor pa bi do teh napadov prišlo, bi se namestitev zavezniških sil upočasnila.

Poleg velike oddaljenosti od vojskovališča so na delovanje zavezniških sil vplivale tudi naravne danosti oziroma posebnosti puščavskega terena in podnebja. Zaradi velikih temperaturnih razlik in puščavskih viharjev je bila potrebna aklimatizacija prihajajočih vojaških enot v regijo. Enote so morale biti opremljene z dodatnimi zaščitnimi sredstvi, obenem pa je bila potrebna prilagoditev razmeram tudi v uporabi skorajda vse opreme in

oborožitve. Koalicijske sile so bile opremljene z visoko tehnološko razvitim orožjem, ki je imelo odločilno vlogo na bojevališču, hkrati pa je imelo sposobnosti sprejeti negostoljubne klimatske in terenske značilnosti. Zahodna letala, tanki, artilerija in helikopterji so lahko razločevali in napadali cilje s precizno vodenimi izstrelki, obenem pa izkoriščali prednost manevriranja njihovih sil in soočanja s sovražnikom na daljšem dosegu.

Puščavsko vojskovanje je mehanizirano vojskovanje, ki je naklonjeno operacijam, ki jih izvajajo tanki, oklepna bojna vozila pehote ter oklepna izvidniška vozila. Zaradi posebnosti puščavskega podnebja in okolja so priprave na operacijo Puščavski vihar potekale relativno dolgo, vendar so koalicijske sile uspešno uporabile visoko tehnološko razvito tehniko, manevrsko in ognjeno sposobnost tovrstnih sredstev v razmerah, v katerih do tedaj še niso delovale. Kot potrditev njihovih uspešnih prilagoditev je bil visok tempo prodiranja zoper iraške obrambne položaje.

H2: Vzrok za hiter iraški poraz je bila napačna presoja nasprotnikovih namer o glavnem cilju napada.

Strateška preslepitev ali ukana je bila ena izmed temeljnih idej zavezniške ofenzive. Iraška vojska je v mesecih operacije Puščavski ščit zavzela položaje branilca in izvajala strategijo defenzive, ki je dopuščala prevzem iniciative napadalcu ter s tem izbiro časa, kraja, sil, sredstev in načina napada.

Glavni namen strateške preslepitve je bil preslepiti iraško vodstvo o smeri glavnega napada. Iraško vodstvo je tako predvidevalo udar koalicijskih sil na luko Al Kuwait. V skladu s to presojo so izvedli strateško pregrupiranje ter s tem prvo strateško napako v presoji nasprotnikovih namer. Glavno pozornost so usmerili v obrambo luke Al Kuwait, zaradi česar so operativne rezerve premaknili iz južnega Iraka bližje Kuvajtu, da bi lahko hitreje odgovorili na napad z morja, pri tem pa za seboj pustili nezaseden prostor.

Poleg velikega prepričanja, da bo glavni napad v obliki pomorskega desanta na obalo, je bil po iraški presoji možen tudi preboj skozi suho korito reke Wadi al-Batin. Da bi preprečili tovrstni napad, so na tem območju Iračani izvedli številna utrjevalna dela, obenem pa tu namestili še pet divizij.

Glavna vloga pri izvajanju zavezniške operacije zaslepljevanja je bila dana ameriški floti, ki je izvajala naloge razminiranja minskih polj, obsežno pomorsko podporno obstreljevanje obale, napade na radarske postaje, nenadne akcije specialnih sil ter desantne naskoke. Vse te dejavnosti so kazale, da bodo koalicijske sile izvedle trifibijske operacije vzdolž obale in morja na kuvajtsko metropolo v obliki napadov desantnih čolnov, helikopterjev in padalcev. Poleg omenjenih dejavnosti so koalicijske sile izvajale tudi druge vrste aktivnosti, kot so radijski molk, maskiranje premikov in prevozov materiala. Pomembno vlogo pri prekrivanju tovrstnih premikov je imelo letalstvo, ki je izvajalo napade vzdolž obale in v kuvajtskem zalivu. Letala zavezniških sil so izvajala defenzivne prelete v istih orbitah in številu, kot bi jih v primeru ofenzivnih akcij. Vzorec neprekinjenih zračnih aktivnosti vzdolž obale je bil del ukane oziroma prevare, ki je pripomogel k uresničitvi taktičnega presenečenja.

Koalicijske sile so uspešno izvedle ukano v zalivski vojni in z njo uspešno dosegle, da so Iranci skoraj tretjino svoje skupne moči osredotočili za obrambo obale. Lahko bi rekli, da je imela zavezniška ukana strateške posledice za Irak, ki je imel svoje sile nameščene na položajih v smereh, na katerih pa ni prišlo do glavnega udara.

H3: Zavezniki so uspeh na kopnem v vojni z Irakom dosegli zaradi hitrega in istočasnega udara po vseh treh elementih operativnega razporeda iraških sil.

Na pobudo ameriškega generala Schwarzkopfa je bil oblikovan načrt, ki je predvideval izvedbo hkratnih napadov na vse tri iraške grupacije, kar pa je zahtevalo manever preko puščave na smeri dolgi 250 kilometrov, pri čemer pa je bilo potrebno zagotoviti ugodno razmerje sil na vsakem od treh območij preboja iraških obrambnih položajev, in sicer na kuvajtsko-saudski meji, v osrednjem delu Kuvajta ter na jugu Iraka (Žabkar, 1991: 18). Predpogoj za uspešen udar na vse tri elemente operativnega razporeda iraških sil je bil načrt prevare, ki je pozornost iraških sil usmeril na vzhod ter s tem omogočil tajne premike zavezniških sil skozi puščavo proti zahodu in s tem tudi prikriji zavezniške načrte glede smeri glavnega udara. Cilji koalicijskih sil so bile oskrbovalne poti, vozlišče komunikacij pri Al Nasiriyu, ki so povezovale južni Irak in Kuvajt z logističnimi bazami v Bagdadu, ter iraška strateška rezerva, Republikanska garda.

Napadi koalicijskih sil so potekali v sekvencah, v razmaku parih ur. Prve so napad v coni delovanja 18. korpusa začele ob 4.00, 24. februarja francoske sile s 6. lahko oklepno divizijo na skrajnem zahodnem delu bojevališča ter I. marinske ekspedicijske sile na vzhodu. V

središču koalicijske linije, vzdolž reke Wadi al-Batin, pričakovanega mesta napada s strani iraških sil, je navidezni napad v sklopu zavezniškega načrta strateške prevare izvajala 1. konjeniška divizija. Začetne napade je vodil 18. korpus na zahodu, katerega cilj je bil izvesti napad globoko v notranjost Iraka, blokirati oskrbovalne poti ter s tem odrezati iraške sile, ki so bile na položajih v notranjosti Kuvajta. Sočasni napadi na desnem boku, ki so jih izvajale enote Poveljstva združenih sil – sever, I. marinske ekspedicijske sile ter enote Poveljstva združenih sil – vzhod, so zadržale iraške taktične in operativne sile na položajih. Podobno nalogo je imela tudi 1. konjeniška divizija, ki je izvajala navidezni napad vzdolž reke Wadi al-Batin. Začetnim napadom je popoldan istega dne sledil glavni napad 7. korpusa s ciljem uničenja glavnine iraških sil, enot Republikanske garde, ki so kot mobilna iraška strateška rezerva predstavljale največjo grožnjo koalicijskim silam. Osredotočenost iraških sil na vzhod je omogočala 7. korpusu, da je ob pomoči preostalih zavezniških sil, ki so odrezale iraške sile v južnem Iraku in Kuvajtu od oskrbovalnih virov, zaobšel iraško strateško rezervo in jo napadel v njeno zaledje, pri čemer so bili tarča prvega udara zaledni deli, štabi, centri za zveze in drugi občutljivi elementi, zaradi katerih je prišlo do razbitja in dokončnega uničenja elitnih enot Republikanske garde (Žabkar, 1991: 24).

Kopensko ofenzivo so zaznamovala hitra napredovanja koalicijskih sil, pri čemer je bil dnevni tempo napredovanja na zahodu 100 kilometrov, ob obali 50 kilometrov, v osrednjem delu, ki je bil ob enem najbolj utrjen, pa 30 kilometrov ter številna predajanja s strani iraških sil (Krunič, 2002: 43, 44). Pri analizi zavezniških načrtov se je izkazalo, da koalicijske sile niso imele namena uporabiti svoje moči s stopnjevanjem, temveč je v napadih šlo za masovno uporabo sile. Tempo vojne je bil neizprosen, napadi so se izvajali podnevi in ponoči, v vseh vremenskih razmerah in na vseh smereh. Posledica hitrega napredovanja koalicijskih sil je bil hiter konec vojne, ki je ob odsotnosti močnejšega odpora iraških sil, obsegal 100 ur bojnih delovanj.

8. ZAKLJUČEK

Analiza zalivske vojne je pokazala na nekatere vzroke, ki so pripomogli k uspehu koalicijskih sil in k neuspehu iraške armade.

Uspehi koalicijskih sil med operacijo Puščavski vihar so bili odvisni od številnih kvalitativnih in kvantitativnih elementov, v katere so zajeti strategija, usposobljenost in izurjenost sil, poveljevanje in nadzor kot tudi število tankov, ladij, letal, mož in drugo. Vojna v Iraku je predstavljala prvi konflikt v zgodovini, v katerem je prišlo do obširne uporabe vesoljskih podpornih sistemov.

Kljub temu da obstaja malo dvomov o uspešnosti zračnih operacij, ki so pripravile bojevališče za nadaljnjo kopensko ofenzivo, pa le-ta niso bile zadostne za dosego umika iraških sil iz Kuvajta. V mesecih operacije Puščavski ščit so imele koalicijske kopenske sile dovolj časa, da so namestile svoje sile na bojevališče, jih pripravile za delovanje v izrednih razmerah v puščavi, pripravile izdelane logistične strukture za podporo nadaljnjih operacij, zbrale obveščevalne podatke o lokaciji iraških sil in njihovi obrambi. Plan ukane koalicijskih sil je uspel, pri čemer so zavezniške sile uspele doseči strateško presenečenje, na katerega pa iraške sile niso mogle odgovoriti.

Poleg uspešno izvedene ukane pa so k uspehu koalicijskih sil prispevale tudi visoko usposobljene in motivirane vojaške sile, ki so bile opremljene in izurjene za bojno delovanje z visoko tehnološko razvitim orožjem, ki je imelo odločilno vlogo na bojevališču.

Koalicijske sile so uspešno izkoristile sebi v prid tudi številne iraške napake storjene pred in med vojno. Ena od prvih večjih strateških napak iraškega vodstva je bila storjena v obdobju, ko so koalicijske sile gradile svojo vojaško moč na operacijskem temeljišču v Saudski Arabiji. Takrat so bile razmere ugodne za potencialni napad, saj so bile koalicijske sile šibke in ranljive. Irak je zamudil priložnost, da bi izkoristil letalstvo za napad na zaloge streliva in goriva, nameščenega v zavezniških pristaniščih in letališčih. V mesecih pred operacijo Puščavski vihar je Irak prevzel vlogo branitelja in s tem prepustil prevzem iniciative koalicijskih silam, ki so tako določile kraj in čas začetka vojne.

Odločilna strateška napaka iraških sil pa je bila storjena s pomočjo uspešno izvedene ukane koalicijskih sil, ki je iraško stran prepričala, da bo glavni napad izveden z morja na glavni strateški objekt, luko Al Kuwait. Pregrupacija iraške vojaške moči in njena osredotočenost na

vzhod je omogočila zavezniškim silam, da so izvedle glavnino napada na zahodu, odrezale iraške sile v južnem Iraku in Kuvajtu od oskrbovalnih virov, zaobšle iraško operativno strateško rezervo Republikansko gardo in jo uničile z napadom, izvedenim globoko v njenem zaledju.

V stotih urah kopenskih bojev so koalicijske sile uspele razbiti polmilijonsko iraško armado in doseči hitro in dovršeno zmago.

9. VIRI

1.) Monografije:

- Brune, H. Lester, (2003): Chronological history of U.S. foreign relations, Volume III. Routledge, New York, London.
- Carney T. John, Schemmer F. Benjamin, (2002): No room for error: The Covert Operations of America's Special Tactics Units from Iran to Afghanistan. The Ballantine Publishing Group, New York, USA.
- Creighton, J., (1992): Oil on Troubled Waters: Gulf wars, 1980-91. Echoes, London, Great Britain.
- Dannreuther, Roland, (1991/1992): The Gulf conflict: A political and Strategic Analysis. Brassey's for The International Institute for Strategic Studies, London, Great Britain.
- Davis E. Lynn, Shapiro J., (2003): The U.S. Army and the New National Security Strategy. RAND Arroyo center, USA.
- Freedman F., Karsh E., (1993): The Gulf Conflict 1990-1991: Diplomacy and War in the New World Order. Princeton University Press Princeton, New Jersey.
- Hamlyn, Tim, (2001): Turning the tide of war: 50 battles that changed the course of modern history. Octopus Publishing Group, London.
- Jeffords Susan, Rabinovitz Lauren (1994): Seeing Through the Media: The Persian Gulf War. Rutgers University Press, New Brunswick, New York.
- Krunič, Zvonko (2002): Strateške izkušnje zalivske vojne leta 1991. Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.
- Lubi, Darko, (2003): Teorija strategije – predavanja. Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.
- McCausland, J. (1993): The Gulf conflict, military analysis of the lessons of the Gulf war with recommendations for future security in the region. Brassey's for The International Institute for Strategic Studies, London, Great Britain.
- Urek, Boris, (2003): Operacije zavajanj pred in ob izkrcanju v Normandiji. Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.

2.) Članki

- Žabkar, Anton (1991): Z vojno nad zalivski gordijski vozle: analiza vojaških operacij v vojni v Zalivu. Revija Obramba, letnik 23, št. 1, Ljubljana, str. 24-34.

- Žabkar, Anton (1991): Od »matere vseh vojn« do »očeta vseh porazov«. Revija Obramba, letnik 23, št. 3, Ljubljana, str. 16-27.
- Žabkar, Anton (1991): Čezoceanski skoki v puščavski vihar: vojaško-strateški vidiki pomorsko-letalskih prevozov enot in logistike v zalivsko vojno. Revija Obramba, letnik 23, št. 4, Ljubljana, str. 23-27.
- Žabkar, Anton (1991): Pomorski vidiki letošnje zalivske vojne. 1, Iz oči v oči v vodah Zaliva. Revija Obramba, letnik 23, št. 5, Ljubljana, str.19-23.
- Žabkar, Anton (1991): Pomorski vidiki letošnje zalivske vojne. 2, Črni oblaki nad Zalivom. Revija Obramba, letnik 23, št. 8/9, Ljubljana, str. 26-28.
- Žabkar, Anton (1991): Pomorski vidiki letošnje zalivske vojne. 3, Ukana v iraški puščavi. Revija Obramba, letnik 23, št. 10, Ljubljana, str.72-74.
- Žabkar, Anton (1992): Pomorski vidiki lanske zalivske vojne. 4, Zamujene priložnosti. Revija Obramba, letnik 24, št. 2/3, Ljubljana, str. 69-73.

3.) Enciklopedije in slovarji:

- (1970): Vojna enciklopedija, 1. knjiga. Vojnoizdavački zavod Beograd, Beograd.
- (1971): Vojna enciklopedija, 2. knjiga. Vojnoizdavački zavod Beograd, Beograd.
- (1973): Vojna enciklopedija, 6. knjiga. Vojnoizdavački zavod Beograd, Beograd.
- (1974): Vojna enciklopedija, 7. knjiga. Vojnoizdavački zavod Beograd, Beograd.
- (1975): Vojna enciklopedija, 9. knjiga. Vojnoizdavački zavod Beograd, Beograd.
- (1975): Vojna enciklopedija, 10. knjiga. Vojnoizdavački zavod Beograd, Beograd.
- (1991): SIPRI YEARBOOK 1991, World Armaments and Disarmament. Stockholm International Peace Research Institute, Oxford University Press, New York.
- (1977): Vojaški slovar. Partizanska knjiga, Ljubljana.
- Dupuy, Trevor N. (1993): International military and defense encyclopedia, 2. knjiga. Brassey's (US) Inc., Washington, New York.
- Furlan Branimir, Mahnič Marjan (1996): Začasni angleško-slovenski vojaški priročnik. Generalštab Slovenske vojske, Ljubljana.

4. Internet viri:

- CHAPTER VI - THE AIR CAMPAIGN
http://es.rice.edu/projects/Pol378/Gulf/gwtxt_ch6.html, 11.11.2003
- CHAPTER VII - THE MARITIME CAMPAIGN

http://es.rice.edu/projects/Poli378/Gulf/gwtxt_ch7.html, 02.08.2003

- CHAPTER VIII: THE GROUND CAMPAIGN
http://es.rice.edu/projects/Poli378/Gulf/gwtxt_ch8.html, 03.04.2003
- IRAQ AND OCCUPIED KUWAIT
<http://www.hrw.org/reports/1991/WR92/MEW1-02.htm>, 29.04.2004

Zemljevidi:

- INITIAL AIR ATTACKS
<http://www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/gulf/art/maps3b.gif>, 03.04.2003
- IRAQI DIVISIONS ON EVE OF GROUND WAR
<http://www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/gulf/art/maps5b.gif>, 03.04.2003
- ALLIED FORCES ON EVE OF GROUND WAR
<http://www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/gulf/art/maps5c.gif>, 03.04.2003
- IRAQI LAND AND SEA MINEFIELDS
<http://www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/gulf/art/maps4b.gif>, 03.04.2003
- MARINE ATTACK, February 24-26
<http://www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/gulf/art/maps6s.gif>, 03.04.2003
- VII CORPS ATTACK INTO REPUBLICAN GUARD
<http://www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/gulf/art/maps8s.gif>, 03.04.2003
- ARMY ATTACK, February 25
<http://www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/gulf/art/maps7b.gif>, 03.04.2003
- ARMY ATTACK, February 26
<http://www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/gulf/art/maps7c.gif>, 03.04.2003
- ARMY ATTACK, February 27
<http://www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/gulf/art/maps8b.gif>, 03.04.2003

